

Tribuna școlii

Revistă săptăminală

 editată de
 Ministerul Educației și Învățămîntului
 și Uniunea Sindicatelor
 din Învățămînt, Știință și Cultură

Anul IV (XXV) Nr. 125 (1211)

Sîmbătă 5 ianuarie 1974

 12 pagini și suplimentul
 „Științe sociale” — 1 leu

Avîndu-i, în mijlocul lor, pe conducătorii iubiți ai partidului, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, micii colindători se fac interpreții simțămîntelor de dragoste și stimă, de înaltă prețuire, pe care întregul nostru popor le nutrește, în acest prag de an nou, față de Partidul Comunist Român, față de patrie și de drumul ei luminos spre comunism.

„Pentru minunatele realizări obținute în acest an, pentru munca plină de abnegație consacrată edificării socialismului și comunismului în România, conducerea partidului și statului adresează tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, cele mai calde felicitări!

Întregul nostru popor pășește în noul an hotărît să facă totul pentru a îndeplini sarcinile trasate de recenta plenară a Comitetului Central, întîmpinînd a 30-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist și Congresul al XI-lea al partidului cu noi și remarcabile înfăptuiri în toate domeniile vieții economico-sociale.”

Din Cuvîntarea tovarășului NICOLAE
 CEAUȘESCU rostită la posturile de radio și
 televiziune cu prilejul Anului nou

PENTRU PRIMA FILĂ

Pentru prima filă a agendei de lucru pe anul 1974 a tuturor cadrelor didactice și a fiecărei unități școlare și sindicat din învățămînt, transcriem obiectivele de bază ale dezvoltării și perfecționării învățămîntului românesc, stabilite de Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973:

— sporirea contribuției învățămîntului la formarea cadrelor, în strînsă legătură cu cerințele dezvoltării social-economice a patriei;

— creșterea aportului școlii la ridicarea nivelului cultural al întregului popor, la lichidarea deosebirilor esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală, la dezvoltarea și înflorirea vieții spirituale a națiunii noastre socialiste, la înfăptuirea politicii externe de largă colaborare internațională promovată de partidul nostru;

— pregătirea tineretului din toate gradele de învățămînt pentru viață, pentru muncă, pentru activități social-utile, pentru a deveni participant activ la opera de construire a socialismului și comunismului în patria noastră;

— asigurarea unui caracter deschis învățămîntului, astfel încît absolvenții unei trepte să aibă acces în treptele următoare; în același timp, fiecare treaptă de învățămînt să asigure tuturor tinerilor pregătirea tehnico-practică necesară în vederea integrării lor rapide în muncă, în producție, în activitatea socială;

— dezvoltarea acțiunii de democratizare a în-

tregului învățămînt; creșterea considerabilă a numărului celor care urmează cursurile diferitelor grade de învățămînt; continuarea procesului de egalizare a șanselor de acces la învățămînt; asigurarea participării mai largi și mai active a elevilor și studenților, alături de cadrele didactice, la activitățile de conducere a procesului instructiv-educativ;

— introducerea tot mai largă, în practică, a principiului educației permanente, asigurîndu-se instruirea și perfecționarea profesională a unui număr tot mai mare de cetățeni după absolvirea școlii;

— modernizarea sistematică a conținutului învățămîntului și a metodelor de transmitere a cunoștințelor în ritmul impus de evoluția științei, tehnicii și culturii;

— realizarea, pe baza unei concepții unitare asupra întregului sistem de învățămînt, a unor structuri stabile, care să ofere un cadru adecvat perfecționării continue a procesului instructiv-educativ.

Începem anul 1974 și cel de-al doilea trimestru al anului școlar sub auspiciile imaginii clare a drumului pe care îl avem de parcurs spre a spori, fără întrerupere, contribuția pe care învățămîntul este chemat să o aducă la realizarea programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

1974 — ANUL CELEI DE A XXX-A ANIVERSĂRI A ELIBERĂRII PATRIEI
ȘI AL CONGRESULUI AL XI-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN —
ANUL CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÎNT

La înălțimea
exigențelor vieții

O discuție, la începutul lui 1974, pe marginea creșterii calității procesului de învățămînt impune, din capul locului, o subliniere. La baza activității noastre, va sta și în noul an programul de măsură elaborat de Plenara din 18-19 iunie 1973, programul profundelor transformări calitative pe care urmează să le înregistreze școala românească. Sărbătorirea, în acest an, a unor evenimente de seamă — a XXX-a aniversare a Eliberării Patriei și Congresul al XI-lea al P.C.R. — ne angajează și mai mult contribuția la îndeplinirea măsurilor de perfecționare a învățămîntului. În același timp, colectivul în care lucrez este chemat la eforturi suplimentare și de împrejurări specifice: sărbătorirea în 1974 a unui secol de existență a liceului și desemnarea acestuia ca școală-pilot a Casei corpului didactic.

Îmbunătățirea calității procesului de învățămînt urmează să se concretizeze, în ultimă instanță, într-un spor de randament sub toate aspectele, pe toate planurile. Această convingere ne face să așezăm în centrul preocupărilor noastre dezvoltarea începuturilor de modernizare a conținutului lecțiilor și a tehnologiei didactice, realizarea unui învățămînt mai strîns legat de cerințele și exigențele contemporane.

În ceea ce privește conținutul lecțiilor, ne străduim să determinăm o nouă înțelegere a ceea ce înseamnă cultură generală școlară, să obținem mult dorita esențializare prin care să transmitem ceea ce este util, să înlăturăm ceea ce, prin supraîncărcare, devine dăunător. De asemenea, colectivele de catedră caută soluții pentru sporirea contribuției diferitelor obiecte de învățămînt la rezolvarea sarcinilor educative cum ar fi: educarea în spiritul eticii și echității socialiste, cultivarea dragostei și respectului față de muncă, sprijinirea orientării școlare și profesionale a elevilor.

De o deosebită atenție se va bucura, și în noul an, stimularea introducerii unor noi forme de organizare și desfășurare a procesului de învățămînt, a unor metode și procedee didactice cu eficiență sporită. Sint probleme care formează obiectul unor dezbateri sistematice în cadrul consiliilor profesoriale, comisiilor metodice și colectivelor de catedră; ca și activitățile cu caracter practic, menite să înlătore rezervele față de nou, să generalizeze experiența pozitivă, lecțiile cu structură deosebită, orele în întreprinderi sau în muzee, orele de laborator, cercurile de elevi, orele de meditație sau de pregătire pentru examen și concursuri.

Acest an va însemna pentru noi un serios pas înainte pe linia extinderii și îmbunătățirii activităților în cabinete și laboratoare. Pentru dezvoltarea cadrului material necesar au fost reorganizate cabinetul de științe sociale (un cabinet de istorie, unul de economie politică și socialism științific și o sală de documentare) și matematică; se află în curs de amenajare cabinetul (viitor laborator) de orientare școlară și profesională, se desfășoară, cu bune rezultate, o largă acțiune de modernizare a instalațiilor și aparaturii. Anul 1974, îi va aduce liceului încă un laborator de chimie, un laborator lingvistic și dotarea cu instalații și mijloace didactice moderne a tuturor cabinetelor și laboratoarelor.

Sperăm ca un spor de calitate, de randament să ne fie dat prin dezvoltarea bunelor tradiții pe care școala le are deja în antrenarea elevilor la munca independentă, la forme de pregătire auxiliare. Mă gândesc, printre altele, la cercurile de elevi, la activitatea publicațiilor societăților științifice, la pregătirea celei de a VIII-a sesiuni de referate și comunicări, deja începută, prin activitatea proprie de cercetare (elevii lucrează în vacanță la Arhivele statului, cercetează istoria liceului în vederea elaborării unei monografii).

Acțiunile de modernizare prin care dorim să ridicăm calitatea procesului de învățămînt reclamă, după părerea noastră, schimbări de mentalitate și atitudine a celor chemați să conducă activitatea didactică. Ne propunem, în consecință, să continuăm într-un ritm mai intens pregătirea de specialitate și pedagogică a cadrelor didactice, adaptînd-o sarcinilor actuale ale perfecționării învățămîntului. Un rol important în această direcție vor avea, ca și pînă acum, consiliul profesoral, comisiile metodice și colectivele de catedră, care desfășoară o bogată activitate de clarificare teoretică a problemelor modernizării învățămîntului și dezbateri sistematice căile concrete de optimizare a acestuia. Menționăm, dintre problemele care vor face, în continuare, obiectul unor astfel de preocupări: conceptul modern de cultură generală și cultură

generală școlară, căi specifice de realizare a sarcinilor educării tineretului, tradițional și modern în domeniul formelor de organizare a procesului de învățămînt, rolul laboratoarelor și cabinetelor în creșterea eficienței activității didactice, probleme ale perfecționării metodelor de învățare și predare la clasele I-IV. Încercăm, în același timp, să extindem și să îmbunătățim formele de perfecționare ale cadrelor didactice, prin sporirea cunoștințelor și deprinderilor tehnice ale acestora, fapt pentru care organizăm la nivelul catedrelor activități corespunzătoare. Printre acestea, un rol important sperăm să-l aibă valorificarea experienței catedrei de fizică care a inițiat pregătirea profesorilor sub forma participării la activitatea din întreprinderile cu profil adecvat.

În sfîrșit, apreciem că, în perfecționarea personalului didactic, trebuie să crească simțitor rolul studiului individual. Pentru îndrumarea și stimularea acestuia, cabinetul metodic elaborează și comunică permanent recomandări bibliografice, iar colectivele de catedră au început să-și organizeze colțuri de documentare și chiar unele biblioteci de profil.

Evident, preocuparea colectivului unui liceu, cu peste 2700 de elevi, nu se limitează la acestea. Sperăm ca despre ele să vorbească mai mult și mai bine rezultatele elevilor, pregătirea lor pentru viață și pentru muncă.

Prof. TRAIAN COMANICIU
director al Liceului nr. 2 din Ploiești

La Liceul „Gh. Șincăi” din București, în laboratorul fonc

Ce înseamnă promovat

Anul 1974 va fi anul unor mari și deosebite sarcini pentru învățămîntul din țara noastră. Realizarea lor va spori calitatea procesului instructiv-educativ, dar pentru aceasta, se cere un plus de efort tuturor cadrelor didactice.

Pentru cadrele didactice care predau la clasele I-IV, problema numărul unu, după părerea mea, este concentrarea tuturor forțelor în direcția găsirii celor mai potrivite mijloace didactice și pedagogice pentru lichidarea repetenției. Anul 1974 va trebui, deci, să însemne primul an în care toți elevii celor patru clase din ciclul primar să se afle în situația de promovare, fără a se renunța, însă, la exigență, fără a se face loc formalismului și superficialității. De calitatea muncii la clasele I-IV — atît a învățătorilor cît și a elevilor — și, mai ales, de calitatea muncii de instrucție și educație la clasa I depinde nu numai reușita elevilor la sfîrșitul anilor școlari respectivi, ci și succesul școlar din treptele următoare. Elevii cu media 5, vor fi cu siguranță pierduți pe parcursul celorlalți ani de învățămînt; deci se impune să luptăm atît pentru înlăturarea cauzelor care duc la eșec, școlar (manifestat prin note sub limită), cît și pentru reducerea substanțială a numărului elevilor care promovează cu media la limită.

Munca, dar mai ales calitatea muncii învățătorului, depinde de convingerea că pregătirea elevilor în clasele I-IV este fundamentală nu numai pentru cristalizarea tipului de personalitate — ca obiectiv îndepărtat — ci și pentru scopul mai apropiat al asigurării unei bune activități școlare în cei zece ani de învățămînt obligatoriu. Pentru că, trebuie să recunoaștem, elevii gimnaziului și cei din prima treaptă a liceului care prezintă dificultăți în învățare și carente în comportare provin din elevii cu o insuficientă pregătire și educație în clasele I-IV: cei care nu știu să scrie ortografic sau care nu stăpînesc cele patru operații de bază ale matematicii, cei care nu știu să respecte munca lor și a colegilor lor.

Am citit, în „Tribuna școlii” articolul academiciului Octav Onicescu în care domnia sa mărturisează că dragostea și pasiunea pentru matematică i-au fost cultivate de învățător. Cît adevăr — simplu ca toate marile adevăruri — există în această destăinuire. Răspunzători nu sînt numai elevii clasei a IV-a care se încurcă la adunări și scăderi, la înmulțiri și împărțiri, dacă nu vor reuși să rezolve ecuațiile de gradul II. Răspunzători sîntem și noi, în primul rînd noi, învățătorii. Deci obiectivul principal al muncii noastre didactice este acela de a-i învăța pe copii să citească bine, să vorbească și să scrie corect, frumos și clar ro-

mânește, să socotească, să cunoască, să respecte și să iubească istoria poporului român, să știe să aleagă între nuanțele de frumos și urît, între bine și rău. Numai în acest fel, putem fi siguri de succesul formării unor oameni cu reale calități morale și intelectuale, cu bogate resurse sufletești. În copilul fragil pe care îl modelăm trebuie să vedem în permanență cetățeanul sănătos, demn și bine instruit de mîine. Și pentru aceasta, în promovatul claselor I-IV, să-l vedem mereu pe absolventul celor zece clase obligatorii.

Așa concep eu — și cred că așa e bine să privească toți învățătorii — predarea tuturor materiilor în ciclul primar, dînd deopotrivă atenție limbii și literaturii române, matematicii sau educației fizice, educației estetice și celei etice. La această vîrstă, se învață morala comunistă; deci, a fi cinstit, drept, harnic a te dăruii cu dragoste și pasiune muncii, a prețui demnitatea și echitatea. Desigur, toate acestea, renunțînd la rigiditatea tiparelor, la formalism. În aceste condiții, nici tratarea diferențiată a copiilor nu va mai fi înțeleasă ca o exigență pedagogică, ci ca o modalitate intrinsecă a activității fiecărui învățător, ca principiu de activitate didactică pentru rezolvarea uneia din principalele sarcini tratate de Plenara C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973, eradicarea repetenției. În aceste condiții, cred că nu vor mai fi învățători și profesori care să considere desconggestionarea activității școlare a copiilor ca pe o problemă de nereșolvat, prezentată în referate și discutată în consiliile profesoriale. Învățătorii — avînd în vedere calitatea muncii didactice — au vor mai solicita copiii peste puterile lor. Din experiența mea, pot afirma că, atîta timp cît un copil este obligat să mulțumească mai mult, munca învățătorului este superficială, insuficientă din punct de vedere calitativ.

Cele două evenimente, pe țare întregul nostru popor le va trăi în anul 1974 — aniversarea a 30 de ani de la Eliberarea Patriei noastre și Congresul al XI-lea al Partidului Communist Român — ne măresc dorința de a munci în așa fel, încît la sfîrșitul acestui an să putem raporta și noi, învățătorii și profesorii, îndeplinirea sarcinilor care ne sînt tratate de către conducerea superioară de partid, de către Ministerul Educației și Învățămîntului sau inspectoratele școlare. Cu atît mai mult cu cît de noi, cei care pregătim generațiile viitorului, depinde, în primul rînd, calitatea muncii pe care o desfășurăm.

Inv. GEORGETA ZARA
Școala generală nr. 28 din București

Calitatea dotării atelierului școlar

Desfășurarea oricărei activități presupune participarea unei multitudini de factori. În cazul practicii tehnico-productive, ei sînt materializați în dotarea atelierelor școlare, în cunoștințele ce urmează a fi însușite, cine le transmite și cine le recepționează. Am ales dintre ei dotarea și am căutat să vedem cum se prezintă ea în plin an școlar, mai precis, după terminarea primului trimestru. Ne-am oprit la liceele teoretice: nr. 1 și nr. 2 din orașul Roșiorii de Vede, județul Teleorman, ambele cotate ca beneficiind de un înalt grad al dotării.

„Nici în aceste momente nu putem pune punct în activitatea de dotare a atelierelor noastre școlare, declară prof. maistru Victor Olteanu, șeful atelierelor centrale interșcolare de pe lângă Liceul nr. 2. Ca dovadă, voi aminti câteva dintre cele ce, pe această linie, preocupă atât pe profesorii-maistri cît și conducerea liceului: atenția noastră este orientată către conservarea instrumentelor și uneltelor pe care le avem. În concordanță cu cele spuse, de exemplu, elevii anilor I și II cuprinși în atelierul de lăcătușărie învață operațiile prevăzute în programă (măsurare, trasare, tăiere, pilire, găurire) prin chiar procesul reconstrucției sau confecționării de unelte asemănătoare celor cu care lucrează și care mai mult sau mai puțin se deteriorează. Este vorba despre ciocane de 300 gr., dălți late, trăgătoare căpuitoare, dispozitive de prindere pentru fierăștrăiele mecanice etc. Am putea spune că educația pentru și prin muncă se desfășoară de această dată în procesul confecționării de unelte, prin consumarea altora identice cu ele și în procesul consumării de unelte prin confecționarea altora noi. Dar uzura uneltelor și aparatelor cu care se lucrează depinde, în proporție evidentă și de gradul în care elevul cunoaște proprietățile metalelor sau compuziilor metalici asupra cărora se acționează, cît și a celor din care ele, uneltele, sînt alcătuite. Necunoscînd proprietățile unui oțel tratat într-un anumit fel, oțel mai moale sau mai tare, nu de puține ori vezi elevi care aruncă ciocanul peste pilă, aceasta din urmă devenind, cel puțin pentru moment, inutilizabilă. Situații asemănătoare se întîlnesc și în cazul în care elevii ignorează faptul că dur-aluminiul, la lovire cu ciocanul metallic, și nu cu cel din lemn, se deteriorează. Acestea sînt numai câteva dintre faptele care ne determină ca, pe trimestrul II, să accentuăm și mai mult

insușirea cunoștințelor de tehnologie a metalelor.

În celelalte ateliere ale centrului nostru se semnalează și alte preocupări izvorite din specificul lor de funcționare. Astfel, atelierul de electrotehnica va avea, în plus, în trimestrul II, față de trimestrul trecut, încă 30 de șurubelnițe, un număr de clești patenți, o masă pentru sudură cu ventilator de absorbție a gazelor. În atelierul de țesut covoare se vor introduce încă trei gherghefuri, iar într-o cameră alăturată vor fi așezate alte două gherghefuri destinate țesutului de carpete orientale etc.

O problemă de rezolvat, comună tuturor atelierelor noastre, este aceea a calității aparatelor și uneltelor ce ne sînt transferate de la unitățile patronatoare. Nu ne mai satisfac «aparatele-mobilă», așa cum sînt strungul și mașina noastră de găurit al căror grad de uzură atinge 90 la sută și, respectiv, 80 la sută, nu ne mai satisfac aparatele ineficiente în planul productiv și educativ-formativ. De aceea, intenționăm ca, împreună cu Comitetul orașenesc de partid, să angajăm o discuție cu întreprinderile patronatoare și să solicităm, în contul dotării, obținerea de aparate și unelte de uzură morală și fizică mai scăzută, să obținem înlesnirea de a le cumpăra în rate, de-a lungul citorva ani, de exemplu 2—3 ani. Ne-ar interesa o mașină de găurit, un strung, un ferăstrău mecanic...”

Aceleași preocupări le-am întîlnit și la Liceul nr. 1 Prof. Mihai Dinu, directorul liceului, ne spune că, pentru etapa următoare, a completat dotarea atelierelor prin introducerea încă a unui gherghef pentru țesut covoare în mărime naturală. În atelierul cu acest specific, a unei bormașini și a celui de-al doilea polizor în atelierul de electrotehnica, iar pentru lucrări generale, auxiliare a unui strung cu o funcționalitate normală, satisfăcătoare.

Preocupările semnalate ca prezente în dotarea atelierelor școlare constituie argumente în plus la susținerea ideii că atributele ca cele care desemnează permanența și continuitatea sînt valabile și în acest caz. Dotarea îmbracă forme dependente de natura, evoluția și complexitatea deprinderilor și priceperilor pe care încercăm să le cultivăm la elevi. Fiecare etapă educativă depășește pe cele anterioare, iar în planul dotării aceasta ridică noi probleme de rezolvat.

MARIA NEAGOE
Institutul de cercetări pedagogice

Studiu

Foto: prof. Ioan Ghețiu

În acord cu cerințele realității

Introducerea în planul de învățămînt a pregătirii tehnico-productive se înscrie pe linia unor preocupări fundamentale, determinate de cerințele actuale ale societății noastre. Această acțiune este sprijinită în județul Dolj în primul rînd prin grija de a crea cadrul material necesar desfășurării ei. Astfel, în rețeaua învățămîntului din județul nostru sînt amenajate 395 ateliere-școală la școlile generale, 92 la liceele de cultură generală și 30 la liceele de specialitate. În cursul anului școlar 1973/74 vor mai fi organizate încă 34 ateliere pentru pregătirea tehnico-productivă. Fermele și loturile școlare dispun de aproape 600 ha teren arabil.

În acest an, profilul atelierelor-școală este orientat mai aproape de necesități. Astfel, în mediul rural a crescut numărul atelierelor de mecanică agricolă, multe din ele fiind amenajate pe lângă S.M.A. de pe raza localităților respective (Poiana Mare, Birca, Sălcuța etc.), al celor cu profil electrotehnice

(Valea Stanciului, Robănești etc.), de mecanică, pentru inițierea elevilor în meserii din domeniul irigațiilor (Dăbuleni, Bechet, Basarabi etc.); au fost înființate noi ateliere de prelucrare a lemnului (meseriile: dulgherie, dogărie și rotărie la Carpen, Izvoare, Celaru etc.).

Școlile situate în zona de cîmpie din sudul județului nostru și-au îndreptat atenția în anul școlar 1972/1973, inițiativă care continuă și în anul școlar 1973/1974, asupra activităților practice de pregătire a solului, de semănat, îngrijitul și recoltatul cerealelor și plantelor tehnice.

În zonele de deal, multe școli au desfășurat activități practice în livezi și în bazine viticole, elevii formîndu-și deprinderi de întreținere pe terenuri în pantă, pe terasa pentru fertilizarea solului, combaterea eroziunii, dăunătorilor. Cunoscînd importanța pe care o prezintă viermii de mătase în economia țării, frunzele plantațiilor de dud, școlile generale din Goicea, Desa, Dunăreni etc. s-au orientat spre creșterea și îngrijirea acestora.

Este demnă de relevat inițiativa Școlii generale din Almaj, a liceelor din Cetate și Pleșița, care au trecut la amenajarea cu resurse locale a unor suprafețe corespunzătoare pentru cultura legumelor și zarzavaturilor în seră. Unele unități școlare (din comunele Dăbuleni, Lipov și Armășeștii de Sus) au amenajat microsolarii pentru cultura timpurie a legumelor și zarzavaturilor. La școlile generale din Padea, Almaj și Virtop, precum și la Liceul din Poiana Mare s-au amenajat pepiniere pentru arbori ornamentali, puiți de pomi fructiferi, gardul viu și alte plante necesare înfrumusețării comunelor.

Acolo, printre muncitori și tehnicieni, lucrînd cu aparate și unelte perfecționate, și contribuind efectiv la producția bunurilor materiale ale societății, elevii învață să iubească și să respecte munca fizică, învingînd unele mentalități greșite cu care vin cîteodată din familie. Mulți dintre ei și-au exprimat încă de pe acum dorința ca, după absolvirea școlilor pe care le vor urma, să revină în unitățile agricole sau industriale în care au lucrat, fapt ce confirmă încă o dată că pregătirea tehnico-productivă a elevilor ușurează mult sarcina integrării tineretului școlar după absolvire, în producție.

Econ. CAROL BORA,
Consiliul popular, jud. Dolj

Educația contra risipei

Reducerea consumului de energie electrică în școală este o sarcină importantă pentru toate domeniile activității școlare. O rezervă considerabilă de energie se poate realiza, după părerea mea, prin raționalizarea consumului de energie electrică în atelierelor-școală.

Pentru evitarea risipei în acest domeniu este bine ca demonstrarea unor procedee concrete de lucru de către maestrul-instructor să se facă în cadrul unor activități utile. Această și pentru eficiența demonstrației care, în acest caz, e mai reușită. E de ajuns să menționez demonstrarea în felul acesta a procedeeului de sudură electrică. În loc să se sudeze fără scop, două table, care apoi să fie aruncate într-un colț, se pot face demonstrații la un cuier pom, un gard, o masă sudată sau alte obiecte care pot fi valorificate sau pot intra în planul de autodotare al școlii. Învățarea procedeeului să se facă de asemenea printr-o activitate utilă.

Se cunoaște faptul că procesele tranzitorii măresc consumul de e-

nergie electrică; de aceea se poate ca numărul de porniri al mașinilor în scop demonstrativ să se reducă la minimum necesar. Desigur, aceasta nu trebuie să se facă în detrimentul înțelegerii procedeeului și se realizează prin asigurarea unui cîmp vizual optim fiecărui elev în timpul operației de pornire.

Poate fi tot astfel evitat mersul în gol al utilajelor prin depozitarea, încă înainte de începerea lucrului, a materiilor prime și a semifabricatelor la îndemina operatorului și buna organizare a lucrului.

Și, deoarece o serie de ateliere-școală sînt constituite pe scheletul marilor întreprinderi, realizarea, bineînțeles pe măsura posibilităților, a seriilor cu număr mare de repere și asigurarea coeficienților optimi de încărcare a mașinilor stăvilesc risipa de energie electrică.

În atelierelor-școală nu toate instalațiile și utilajele sînt noi; se impune deci revizuirea acestora în scopul înlăturării defecțiunilor. Iar după efectuarea bilanțului energetic pe

fiecare utilaj se va stabili folosirea cu precădere a utilajelor cu randament mare și măsuri de creștere a randamentului la celelalte.

Elevii să fie obișnuși cu întreținerea în perfectă stare de funcționare și cu exploatarea corectă a utilajelor, deoarece numai așa va fi asigurată integritatea lor fizică și se vor putea respecta normele de consum al energiei electrice sau de altă natură. Este absolut indispensabil să facem din curățirea mașinii și a locului de muncă la ieșirea din schimb o obișnuință pentru fiecare școlar.

În final, e bine să raportăm consumul de energie electrică sau de altă natură pe fiecare atelier-școală la producția valorică relativă. Vom avea o imagine clară a felului cum noi am pus în aplicare recentele documente de partid și de stat cu privire la folosirea mai judicioasă a tuturor formelor de energie.

Prof. ing. DUMITRU SELARU
Liceul industrial de construcții
din Tg. Jiu

Elemente de prospectare ale învățământului specializat

Prospectarea formelor — a structurilor — de învățământ nu poate fi altceva decât stabilirea unor raporturi constanțiale și de interfuncționalitate între un sistem delimitat — cel al învățământului de toate gradele — și contextul sistemelor care constituie societatea noastră socialistă. Studii recente, privitoare la sistemul învățământului, dovedesc că numai o atare rezolvare legitimează fundamentarea științifică a acestuia. Hotărârea Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 18-19 iunie 1973 a trasat atât perspectivele cât și modalitățile științifice de optimizare a întregului sistem de învățământ din țara noastră. totuși, abia după ce s-au scris tomuri considerabile privitoare la învățământul „normal”, se deschide un nou paragraf: cel al învățământului special. De ce așa, dacă nu poate exista decât un singur sistem de învățământ, cu structurile și funcțiile sale integrate?

Parte a învățământului general

Copilul deficient „circulă” în cadrul sistemului de învățământ și nu poate (mai ales nu trebuie) să fie condamnat la extrapolare socială. Dacă punctul arhimedice al obiectivelor sistemului de învățământ este procesul de integrare socio-profesională (noi am spune de integrare totală) — ostracizarea unei cantități de copii (după statisticile O.M.S. — între 10-27%) cu deficiențe de adaptare și integrare — constituie o perturbare funcțională și operatorie a sistemului de învățământ general și al sistemului de integrare socială de natură să scadă considerabil eficiența învățământului.

Această viziune, obținută printr-o reconsiderare radicală a pozițiilor tradiționale, constituie primul punct de reper în cadrul unei prospecțiuni a învățământului specializat.

Structurile (ca și conținutul de altfel) învățământului de toate gradele nu pot fi concepute prin ignorarea sau lăsarea „mai la urmă” a structurilor diferențiate a învățământului special.

După expunerea acestor câteva observații de ansamblu — nu lipsite de importanță majoră — cititorul se poate întreba: este posibil un învățământ specializat integrat?

Organigramă proiect

Ne luăm — deocamdată — sarcina de a răspunde prin abordarea discuției privitoare la o singură categorie de deficienți: **deficienții psihici**. Această secțiune a inadaptatilor cuprinde, după nomenclatura internațională (O.M.S.), o proporție de 10-17 la sută din populația școlară — în special din primele clase de școlarizare. După cum reiese din organigrama alăturată (cu titlul de un prim proiect!) am luat în considerare, sub această titulatură, **toată gama de tulburări neuropsihice ale copilăriei**, care — într-un fel sau altul — urmează să beneficieze de procesul educațional instituționalizat.

În titlurile existente în capetele de coloană sint noțiunile cu sfera cea mai largă. Diferențierea etiopatogenetică și cauzală este o operație obligatorie în determinarea structurilor de învățământ necesare.

O privire de ansamblu asupra organigramei propuse, ne dezvăluie tocmai esența **unicității și integrității** sistemului de învățământ. În cadrul acestei unicități și integrități funcționale, formele diferențiate de învățământ sint generate de însuși învățământul „normal”. Ele se nasc ca o necesitate în interiorul acestuia (grupe diferențiate, grădinițe specializate, clase de adaptare, clase diferențiate în primul ciclu etc.) izvorită din însesii modalitățile diferențiate de modelare a personalității.

Nu niște forme aprorice de organizare, ci acele forme reclamate de **identificarea științifică a diversității** în unitate. Acest proces — fundamental pentru eficiența învățământului — se numește adaptare și constituie forma generală a integrării, pentru că școala nu se mai constituie ca obstacol al unei curse de viteză, de performanță, ci ea este dotată cu un grad **optimal de adevărate la viață, la realitate. Circula-**

Lucrări practice în laboratorul de fizică

ția copilului în cadrul structurilor este liberă și necesară. Orice copil din clasele de acomodare sau din școlile specializate poate fi reintrodus în clase normale.

Fiind generată de către structurile învățământului general, structura învățământului specializat devine constanțantă. Adică ea urmărește — cu o metodologie specifică — în același ritm și în același cadru, ca și învățământul normal, formarea și integrarea personalității deficientului.

În fine, unicitatea sistemului este evidențiată și de atingerea obiectivului fundamental: integrarea socio-profesională.

În forme de instruire din sistemul normal

Integrarea socio-profesională a deficientului mental este concepută și realizată în cadrul celor trei cicluri ale învățământului general — lucru foarte firesc — fără un nou ciclu de școlarizare. Aceasta nu înseamnă însă că pentru acele structuri perfectibile la maximum se închid posibilitățile de promovare: după cum reiese din organigramă, la sfârșitul intervalului corespunzător primei trepte de liceu, deficientul mental este pregătit pentru o meserie calificată — deci poate trece în producție, sau poate urma o formă de perfecționare profesională. De asemenea, pentru copiii cu structuri mentale normale, dar cu un potențial intelectual scăzut, însă cu aptitudini practice, sint prevăzute forme corespunzătoare. Este o realitate psihologică de care este necesar să se țină seamă, pentru că „forțarea” în direcția activității teoretice cu orice preț, duce la forme de inadaptare. Cei mai mulți comportamentali

provin din copiii care au făcut reacții afectogene față de un supraefort intelectual.

Trebuie subliniat faptul că, în concepția noastră, categoriile de deficienți de adaptare — comportamentali, handicapați școlari și intelectuali, reactivi — care sint generați de către procesul instructiv-educativ, trebuie — pe baza unor metodologii speciale și adaptate — cuprinși în marea lor majoritate, tot în forme de instruire din sistemul normal.

Un sistem de învățământ integrat presupune în permanență un echilibru. Acest echilibru de potențiale intelectuale nu se poate menține decât printr-o cunoaștere anticipată a structurii personalității copilului. Este posibilă o diferențiere timpurie a structurilor mentale — în special cele care comportă forme diferențiate de școlarizare?

Organizarea rețelei de pediatrie din țara noastră permite — cu unele rectificări necesare — o evidență exactă a evoluției copilului din punct de vedere neurosomatic. Dacă la aceasta s-ar adăuga activitatea dirijată a psihologului de policlinică, evidența ar fi pe toate laturile de dezvoltare.

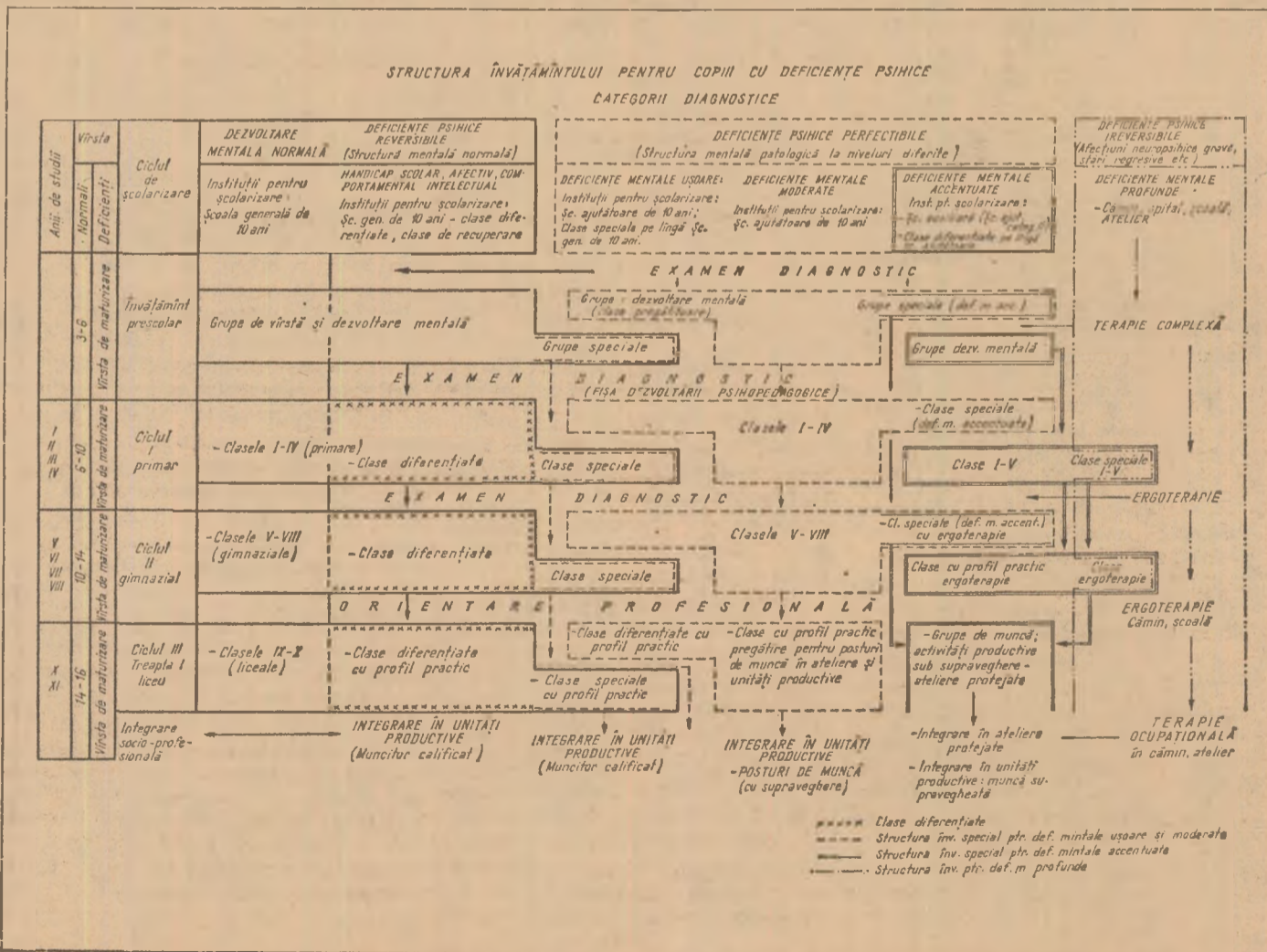
De asemenea, grădinița va trebui să devină un **laborator** de investigație și cunoaștere a copilului. Noi am prevăzut examinări de echipă complexă la etape anumite pentru o distribuție a potențialului uman în structurile corespunzătoare. Aceste operații, atât în învățământul de cultură pentru normali cât și pentru celelalte structuri, trebuie să fie efectuate și coordonate de o unitate centrală de profil. Existența acestei formații nu comportă investiții de fonduri. Ea există, dar necesită o reorganizare și reorientare.

Conf. univ. dr.
CONSTANTIN PĂUNESCU,
lector univ. **VIRGIL RĂDULEȚ**
Institutul central de perfecționare a personalului didactic

Pentru o mișcare centripetă

Pînă nu demult dinamica internă a formelor de învățământ a produs o mișcare centrifugă. Scopurile și obiectivele sistemului de învățământ în societatea socialistă impun o schimbare de direcție: o mișcare centripetă. Cu alte cuvinte un **învățământ integrat**. Trebuie să menționăm că problema învățământului integrat — sub acest aspect și altele, firește — constituie una dintre preocupările majore ale prospectării individului din toate țările dezvoltate sau în curs de dezvoltare.

În fine, trebuie să ținem seama de **costul foarte ridicat** al învățământului specializat, căruia, în mare măsură trebuie să i se creeze „dubluri” ale condițiilor materiale necesare procesului de instruire sau al bazei materiale instituționale. Cheltuielile enorme nejustificate (ar fi foarte elocvent un calcul comparativ al celor două modalități de învățământ!) provin, printre altele, și din durata acestui învățământ, care este tot atât de nefondată științific. Un deficient este obligat să parcurgă tot ciclul de cultură generală și apoi să treacă într-o școală profesională. Durata școlarizării sale este de aproximativ 14-16 ani, ceea ce — avînd în vedere datele științei — constituie un efort inutil pentru învățarea unor deprinderi de muncă independente minime.

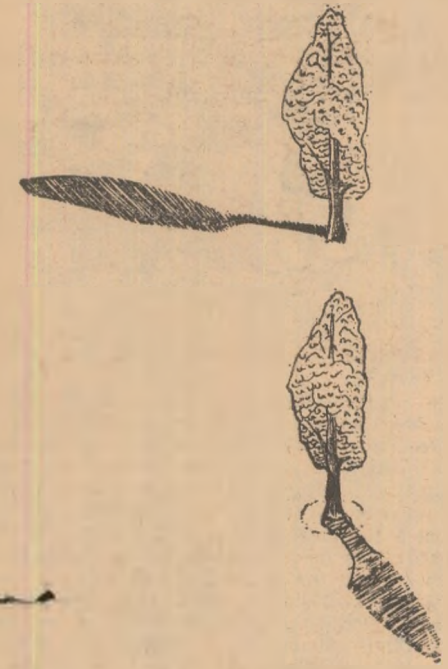
Valorificarea experienței elevilor

Necesitatea valorificării experienței elevilor în contextul folosirii televiziunii școlare integrate este necesară din mai multe puncte de vedere.

a) Mesajul emisiunilor de televiziune integrată devine un bun al elevilor, care-l recepționează numai în condițiile în care profesorul a reușit să trezească interesul lor pentru problemele ce vor fi abordate de emisiune, cînd le-a creat motivația pentru vizionarea, recepționarea și valorificarea conținutului de idei vehiculat pe micul ecran. Trezirea interesului și formarea unei motivații intrinseci pentru mesajul emisiunilor de televiziune depinde, în mare parte, de măsura în care acest mesaj găsește rezonanța în experiența anterioară a elevilor, experiență care trebuie reactualizată și reorganizată, înainte de emisiune, în lecție.

b) Emisiunile de televiziune școlară integrată prin criteriile care stau la baza realizării lor prezintă obiecte, fenomene și procese cu care elevii nu iau contact în mod obișnuit, în viața cotidiană (erupția unui vulcan, ghețarii polari, circuitul apei în natură, valuri și marea, procese fiziologice intime etc.). Dar experiența cotidiană a elevilor poate oferi suficiente puncte de sprijin, fie pentru înțelegerea importanței unui proces sau fenomen, fie pentru înțelegerea cauzalității și modului lor de formare. Astfel, circuitul apei în natură nu poate fi înțeles fără conștientizare, de către elevi, pe baza ob-

servațiilor cotidiene, a omniprezenței evaporării și a condensării vaporilor de apă în anumite condiții.

servațiilor cotidiene, a omniprezenței evaporării și a condensării vaporilor de apă în anumite condiții.

c) Experiența anterioară a elevilor este formată atât din achiziții școlare cît și din achiziții cîmpătate pe canale peri sau extrașcolare (diverse activități pionierești, viața de familie, mijloacele comunicațiilor de masă: radioul-televiziunea, presa. Ambele categorii de achiziții trebuie valorizate în egală măsură. Necesitatea valorificării experienței extrașcolare a elevilor este subliniată cu insistență în pedagogia contemporană și și-a găsit o confirmare de prestigiu în documentul UNESCO, cunoscut sub numele de Raportul Faure (E. Faure, F. Herrera, A.A. Kaddoura, H. Lopes, A.V. Petrowski, M. Rahnewa, G.C. Ward: Apprendre à être, Fayard UNESCO, 1972) se constată lacunele și limitele separării artificiale ale educației în educația școlară (instituționalizată, formală) și nonșcolară (informală), militîndu-se pentru apariția unei abundențe de forme, metode și mijloace prin care școala să-și deschidă porțile pen-

tru situațiile educative ale mediului peri, extra sau nonșcolar. Școala și „școala vieții” nu mai pot rămîne separate. Ideile de acest tip ale „Raportului Faure”, ca și ale altor pedagogi au apărut cu pregnanță în mod firesc, în momentul în care, după părerea noastră, oamenii de știință:

1. — au conștientizat potențialul educativ uriaș al mijloacelor comunicațiilor de masă și al vieții sociale, în ansamblu;

2. — au mutat accentul de pe predare (teaching) care se referă la condițiile și normele stabilite de o persoană numită profesor, pe învățare (learning) care se referă la toate condițiile în care învățarea sau schimbarea comportamentului, datorată întregii experiențe, au loc;

3. — au conștientizat valoarea conținutului în comunicarea de orice fel;

4. — au conștientizat valoarea sistemului în activitatea umană și mai ales în cunoaștere (fără conștientizarea sistemului, o cunoaștere veritabilă nu poate avea loc).

Toate aceste patru cuceriri ale pedagogiei contemporane ne trebuie conștientizate de către profesori, traduse în termenii situației școlare concrete și promovate la nivelul fiecărei lecții. În orice lecție, inclusiv în telelecție, achizițiile extrașcolare ale elevilor trebuie valorificate nu numai pentru trezirea interesului pentru noile achiziții școlare, ci pentru valoarea lor intrinsecă.

Experiența anterioară a elevilor, care se cere valorificată, are mai multe funcții în raport de scopurile telelecției. Ea poate fi formată din:

— suportul de achiziții care urmează să fie îmbogățit, atât de emisiune, cît și de activitatea profesorului cu clasa;

— achizițiile empirice ale elevilor care contrazic cunoștințele științifice ce se predau și pe baza cărora profesorul poate vehicula înainte de emisiune metoda problematizării, una din cele mai eficiente metode de învățămînt. Crearea de situații problematice este o condiție sine qua non a eficienței lecției.

— elemente cognitive separate, de „mozaic”, care trebuie incluse în sistemul de cunoștințe al elevilor.

Indiferent de funcțiile pe care le capătă experiența anterioară a elevilor, reactualizarea și evocarea ei reprezintă totodată și o reorganizare, restructurare sau o reconsiderare a acestora și

constituirea unui sistem unitar între experiența anterioară și noile achiziții pe care le primesc elevii.

Eficiența a numeroase telelecții depinde de bogăția experienței anterioare a elevilor. De multe ori, această experiență, așa cum o capătă elevii în mod spontan, este insuficientă și nu poate fi realizată într-o scurtă perioadă de timp. De aceea, de multe ori, se impune provocarea de către profesor a acestei experiențe cotidiene, extrașcolare, a elevilor cu mult timp înainte. Astfel, realizarea obiectivelor temei „Geografia matematică” la clasa a V-a, care beneficiază de două emisiuni de TVS integrată (Locul Pămîntului în Univers, Mișcările Pămîntului), depinde și de bogăția observațiilor pe care le fac elevii în natura înconjurătoare. De aceea, încă din clasa a IV-a și la începutul clasei a V-a, învățătorul și profesorul pot da elevilor astfel de sarcini (care pot fi realizate pe deplin, mai ales cînd există și ajutorul părinților):

— Observați Luna din săptămînă în săptămînă. Desenați-o și treceți, în dreptul desenului, data.

— Observați, cel puțin o dată într-un anotimp, răsăritul Soarelui, pre-

cum și locul Soarelui la o anumită oră din zi. Stabiliți în dreptul cărui pom, obiect sau clădire răsare sau se află Soarele atunci cînd faceți observația. Faceți o schiță, în care treceți toate obiectele în raport cu care efectuați observațiile. Desenați un Soare mic în dreptul obiectului la care l-ați observat la o anumită dată și scrieți data respectivă.

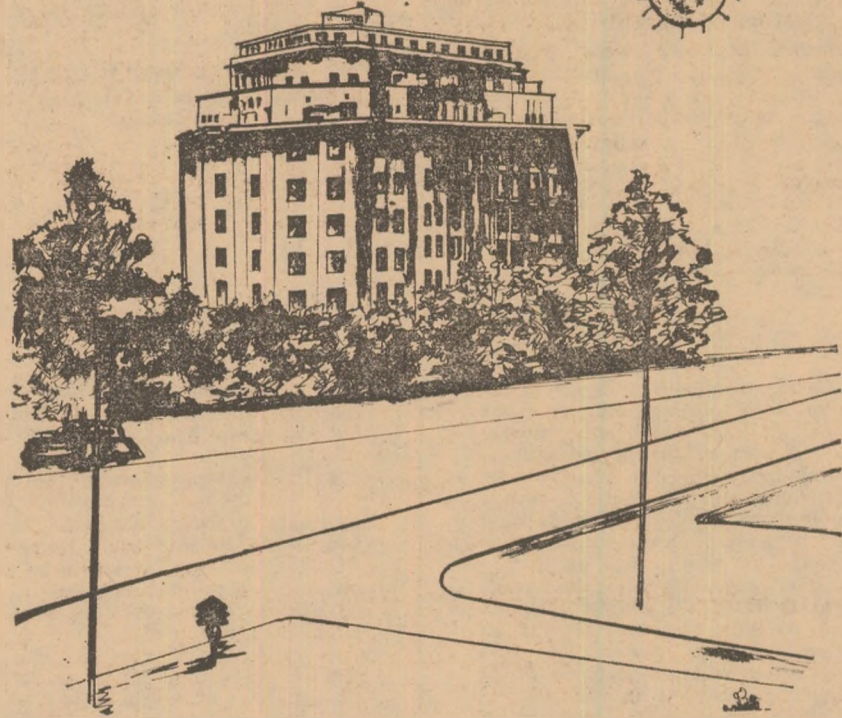
— Observați Calea Laptelui; recunoașteți Steaua Polară, Carul Mare și Carul Mic; observați mulțimea corpurilor cerești, mărimea și culoarea lor.

— Observați umbra unui obiect din natură de-a lungul unei zile însorite. Desenați obiectul și umbra sa, cum arată dimineața, la prînz și la apus.

O astfel de experiență anterioară a elevilor este absolut necesară pentru înțelegerea infinității Universului și a diversității corpurilor cerești, a fazelor Lunii, a dovezilor despre mișcările Pămîntului, pentru trezirea interesului elevilor prin întrebări ca: „De ce strălucește Luna?”, și în general, pentru vehicularea, în cadrul lecțiilor respective, a metodei problematizării, pentru punerea problemelor al căror răspuns elevii îl vor găsi în emisiune.

Valorificarea didactico-științifică a experienței elevilor, fie școlară, fie extrașcolară, reprezintă o cale de inițiere a lor în atitudini și moduri științifice de gîndire, precum și o condiție a eficienței telelecțiilor.

VIRGINIA CREȚU
Institutul de cercetări pedagogice

Un „videofon” pentru predarea muzicii

Ceea ce numesc eu „videofon” este un aparat pentru predarea muzicii conceput de mine, din două corpuri: partea fonică (claviet Bandmaster, armonieta Junior, sau un armoniu) și partea video (un panou portativ). Cum se construiește? Mai întîi, panoul portativ: se confecționează o cutie de lemn, cu lungimea de 1350 mm, înălțimea de 350 mm, lățimea de 80 mm și grosimea de 20 mm. În partea din față se face un cant pentru fixarea sticlei.

Dintr-un placaj de 8 mm grosime, se taie o bucată lungă de 1300 mm și lată de 300 mm, la care, de jur împrejur, se prind șipci cu înălțimea de 30 mm și grosimea de 15 mm, iar la un capăt este lăsat un orificiu de 10 mm. Se taie apoi dintr-un placaj, gros de 3 mm, o bucată egală cu bucata precedentă de 8 mm grosime. Se taie apoi dintr-o sticlă de 3 mm o bucată egală cu cele două foi de placaj. Sticla se matizează, după ce în prealabil a fost desenat pe ea un portativ. Pe foile de placaj se desenează, de asemenea (cu creio-

nul), cîte un portativ egal cu cel de pe sticlă. Pe placa de 8 mm, din 50 în 50 mm, unde vor fi centrele ovalelor (notelor), se fac orificii cu burghiul de 13 mm. În aceste orificii vor intra duliile, cu bornele în spate. În fiecare dulie va fi înșurubat cîte un bec de 3,5 v sau 6,5 v. Se trece apoi la fixarea sticlei, introducînd prin spatul lădiței cele două placaje cît mai aproape de sticlă. Alimentarea cu curent se va face de la baterii de 4,5 v fiecare. Pe ecran vom observa că apare semnul luminos al notelor.

Legăturile electrice: Cu un fir de sîrmă izolată de 0,5 mm, desizolată la fiecare bornă, legăm duliile de la sursă de o tijă de lemn, care se așază sub clapetele instrumentului. De fiecare bornă a duliilor, rămasă liberă, legăm un fir care va face legătura cu clapa respectivă, care are rol, prin atingere cu lamela, de întrerupător. Fiecărei clape îi vom atașa în spațiul gol o bucată de plută învelită într-o lamelă (de la o baterie veche) pentru contact. Lungimea firelor depinde de distanța

dintre ecranul portativ și partea fonetică. De obicei, ecranul se fixează la 5—6 m, pentru ca în clasă să se poată observa ecranul portativ.

„Videofonul” cu claviet „Bandmaster” l-am construit în ianuarie 1971, cel cu armonieta „Junior”, în iulie 1971, iar cel cu armoniu, în primăvara anului 1972.

În decursul acestor trei ani, au asistat la lecții deschise sau demonstrative peste 1 000 de cadre didactice din județul Timiș și din alte județe.

„Videofonul” elimină procedeul ca: fononimie, scrierea liniilor orizontale, a bulinelor cu forme și culori diferite, dă posibilitatea cîntării simultane, urmărindu-se prin vîz linia melodică, fără a încălca memoria elevilor cu simboluri.

Prin dotarea fiecărei grădinițe și școli generale cu astfel de aparat, problema predării muzicii va fi ușurată, iar rezultatele nu vor întîrzia să se arate.

Inv. DIMITRIE MNERIE
Școala generală nr. 20 din Timișoara

VIAȚA SINDICALĂ

Sporirea contribuției sindicatelor la informarea cadrelor didactice

Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 a trasat sarcini deosebite învățămîntului de toate gradele din patria noastră. Pentru realizarea acestor sarcini este necesară, fără îndoială, o permanentă informare a cadrelor didactice, a întregului personal ce lucrează în învățămînt, cu probleme din diverse domenii (politic, profesional, pedagogic, cultural etc.).

Consider că în procesul complex și destul de greu de informare în condițiile actuale, cînd asistăm la explozia de informații, sindicatul poate și trebuie să-și aducă o contribuție însemnată. În orașul Constanța, sindicatul învățămînt se preocupă îndeaproape de această problemă. În acest scop, am folosit forme diverse, desigur fără pretenția de a le epuiza și, din acest motiv, pentru viitor ne propunem să studiem și alte posibilități pentru ca aportul sindicatului în procesul de informare a cadrelor didactice să crească în raport cu complexitatea etapei în care ne aflăm.

Dintre formele cele mai des utilizate de activul nostru sindical în scopul informării cadrelor didactice putem aminti: în primul rînd, expunerile pe teme politice, ținute de cadre didactice de la Academia „Ștefan Gheorghiu”; unele dintre aceste expuneri au și rolul de a veni în ajutorul temelor dezbătute la învățămîntul ideologic. În al doilea rînd, expuneri, mese rotunde, simpozioane pe teme de specialitate, organizate de sindicatul nostru, în colaborare cu Institutul pedagogic de 3 ani din Constanța, cu Televiziunea română și cu specialiști de la alte instituții.

Birourile grupelor s-au preocupat, de asemenea, de îmbogățirea conținutului bibliotecilor școlare, achiziționînd ultimele noutăți editoriale, urmărind

în același timp dacă ele sînt folosite cu maximum de eficiență de salariații noștri.

Formele de informare sînt, desigur, mult mai multe în orașul nostru și spațiul nu ne permite să le descriem pe toate, dar consider că pe viitor ar fi necesar ca, împreună cu Casa Corpului didactic, să ne îmbunătățim sistemul de informare, să trecem la selecția informațiilor pe care dorim să le transmitem. Totodată, să facilităm accesul cadrelor didactice la unele surse de informații mai greu accesibile.

Aceasta înseamnă dotarea, în primul rînd, a bibliotecilor Casei Corpului didactic, Sindicatului învățămînt și ale școlilor cu titluri de volume interesante, astfel ca fiecare cadru didactic să se poată informa direct din bibliografia de care are nevoie.

Ne propunem, de asemenea, să continuăm seria înfînirilor cu personalități din domeniul politic, pedagogic, cu oameni de alte specialități care să ne transmită din preocupările lor într-o direcție sau alta. Nelipsite din acțiunile noastre vor fi discuțiile, într-un cadru mai restrîns, cu reprezentanții ai I.C.P.P.D., ai televiziunii integrate și revistei „Tribuna școlii”, pe teme anunțate dinainte, pentru ca să existe posibilitatea unui schimb larg de păreri. În planul nostru de viitor, avem prevăzute, în același timp, acțiuni sub forma unor mici reuniuni de comunicare, în care cadrele didactice să-și prezinte lucrările de grad sau alte lucrări realizate în urma unor cercetări, a unor preocupări deosebite. În felul acesta, dorim să stimulăm munca de cercetare.

Prof. CORNELIA CALU
președinta Sindicatului învățămînt,
Constanța

Activitatea grupelor din școlile sibieni

• Grupa sindicală a Școlii generale nr. 18 a realizat un important schimb de experiență între profesorii școlii în problema modernizării învățămîntului. Cu această ocazie, fiecare cadru didactic a arătat cum înțelege modernizarea și cum o aplică la clasă, la obiectul pe care îl predă. În colaborare cu întreprinderea care patronază școala, grupa sindicală a organizat un simpozion pe tema instruirii elevilor în tehnica securității muncii. Au fost prezentate o serie de aspecte de la locurile de muncă, s-au vizionat filme legate de protecția muncii. La această acțiune au fost invitate toate școlile generale din cartier.

• În scopul închegării colectivului și pentru popularizarea experienței pozitive, grupa sindicală a Casei de copii preșcolari a orga-

nizat o întrînire între profesorii care lucrează în schimburi. Dezbaterile au fost extrem de fructuoase.

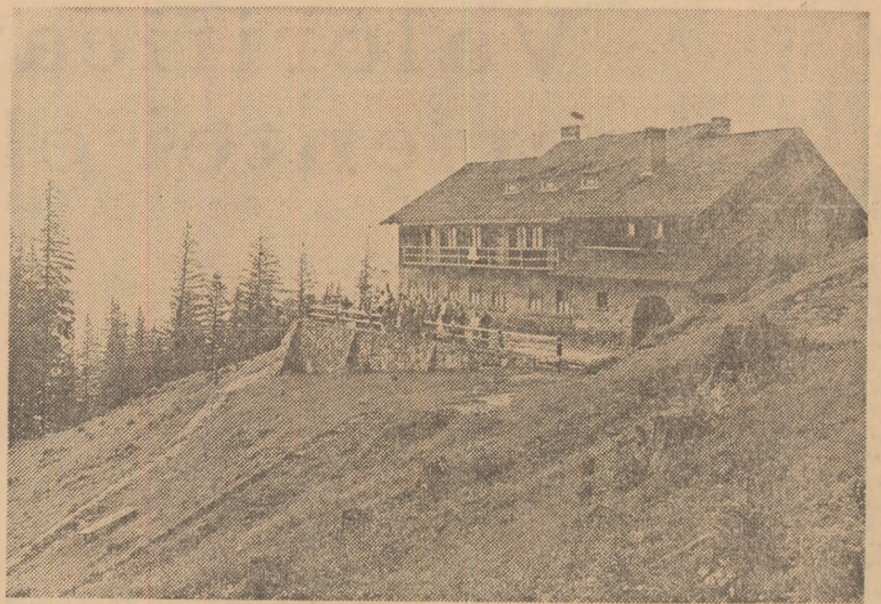
• În vederea păstrării sănătății și a unei ținute cât mai frumoase, birourile grupelor sindicale de la Liceul „Octavian Goga”, Liceul pedagogic, Școlile generale nr. 8 și 12, au instituit pentru cadrele didactice ora de educație fizică săptămînală.

• Biroul grupei sindicale a Școlii generale nr. 20 a organizat vizite cu întregul colectiv didactic în câteva întreprinderi cu dublu scop: în primul rînd, de a statornicii relații cu oamenii la locul lor de muncă, în producție — în mare parte aceștia fiind părinții copiilor lor din școală — în al doilea rînd, de a cunoaște progresul tehnicii actuale.

sională, posibilitatea afirmării depline a personalității lor.

Există în această instituție o accentuată dorință de perfecționare a activității didactice prin introducerea a tot ce este nou în tehnică, prin încercarea unor metode inovatoare la lecții, prin preocuparea pentru largirea cercetării științifice, pentru sporirea eficienței laboratorului psiho-tehnic, a laboratorului de defectoscopie cu raze X și ultrasunete pentru determinarea calității sudurii la metale; de o deosebită atenție se bucură cultivarea tradițiilor culturale locale prin activitatea plină de succes a cîtorva formații de muzică (cor, taraf de muzică populară, orchestra de muzică ușoară, fanfară), de dansuri românești, germane și maghiare, a unor formații sportive (judo, gimnastică artistică fete, gimnastică sportivă) etc.

Prof. ILIE OLARU
Mediaș

Scurt popas în drum spre Ceahlău

Foto: Prof. V. Bogdăneț

Curs de perfecționare la Arad

I.C.P.P.D. — Filiala Timișoara, în colaborare cu Inspectoratul școlar județean și Casa Corpului didactic-Arad, a organizat în perioada 20 octombrie-2 decembrie 1973 un curs de reciclare și perfecționare cu responsabili comisiilor dirigintilor din școli generale și licee.

Au fost prezentate (și dezbătute) referate pe probleme de psihologie pedagogică, pedagogie generală, de metodologie a desfășurării activității educative și socialism științific, dintre care menționăm: „Sistemul muncii educative” (lector univ. Romeo Poenaru); „Organizarea activității de către diriginte” (lector univ. dr. I. Drăgan); „Probleme psihologice ale formării colectivului de elevi” (lector univ. I. Toma) și „Familia — mediu educativ” (lector univ. A. Gruiescu).

În paralel au avut loc și demonstrații cu caracter practic. Un viu interes a suscitat prezentarea unor modele de teste sociometrice și tehnica utilizării lor prezentate de asist. univ. M. PreDESCU. Tot în cadrul activităților practice, cursanții au asistat la o oră de dirigiență model la clasa a VI-a de la Școala generală nr. 4 Arad, ținută de prof. Maria Sfirilă. Aceeași profesoară a mai ținut și o șezătoare literară.

Problemele prezentate au fost aprofundate la seminarul recapitulativ de încheiere. Discuțiile au imbinat în mod

creator problemele tematicilor cu aspecte ale realităților concrete din viața școlilor din care fac parte cursanții.

Din experiența acestui curs putem afirma că forma de organizare a perfecționării în timpul cursurilor fără scoatere din producție este cea mai potrivită, deoarece cursanții pun și pot ridica probleme curente ale muncii educative din școală.

Prof. IORDAN VOICULESCU
Liceul agricol din Arad

Modernă bază sportivă

La Liceul Costești-Argeș, s-a pus, în acest an școlar, un accent deosebit pe munca patriotică a elevilor.

Recent, elevii au amenajat o modernă bază sportivă școlară formată din terenuri de handbal, tenis, volei (suprapus cu un alt teren de tenis), baschet, pistă cu un culoar și groapă de sărituri, regulamentar dimensionate, asfaltate cu bitum și echipate cu bare și panouri rabatabile, efectuîndu-se economii de manoperă în valoare de circa 20 000 lei. S-au evidențiat în acțiunea patriotică grupele de elevi din anii I—IV care, cu hărnicie și pricepere, au lucrat în orele libere la tasarea nisipului, la nivelarea

asfaltului și la operațiile de finisare.

— Costul materialelor și al manoperei calificate s-a achitat de către școală — ne relatează prof. Gh. Dobre, directorul adjunct al liceului — din cîștigul realizat de elevi la practica agricolă din această toamnă; am mai fost sprijiniți de părinți și de colectivul de muncitori de la I.I.L. Costești, care ne patronază școala. Acest succes îl adăugăm celui de a XXX-a aniversări a eliberării patriei. În cinstea aceluiași eveniment, elevii Liceului din Costești participă și la alte acțiuni cum sînt: extinderea instalației de canalizare apă la internatul de băieți, recondiționarea instalațiilor sanitare la internatul de fete, dezvoltarea cabinetelor-clasă și a atelierelor-școală etc.

Prof. DUMITRU ANGHIEL
Pitești

Dorință de perfecționare

Grupul școlar petrol din Mediaș, care și-a sărbătorit nu de mult 100 de ani de existență, dispune acun de 13 ateliere pentru instructaj și producție, opt laboratoare (de fizică și electronică, studii materialelor, foraj-extracție etc.), patru cabinete (de protecția muncii, de științe sociale, audiovizual și de studii metalelor), două internate cu o capacitate de 640 locuri, o sală de gimnastică și o bibliotecă bogat inzestrată. Toate acestea sînt dotate cu utilaj și aparatură didactică dintre cele mai moderne, încît permit desfășurarea procesului instructiv-educativ la nivelul exigențelor actuale.

Un numeros colectiv didactic se preocupă cu răspundere de instruirea și educarea celor peste 1 400 elevi, asigurîndu-le o înaltă calificare profes-

„Serile emisiunii Albatros”

Studioul de Radio-televiziune din Iași a inițiat un nou ciclu de manifestări pentru elevi, intitulat „Serile emisiunii Albatros”.

Prima acțiune a fost organizată la Liceul de cultură generală nr. 2 „Costachi Negruzzi” din Iași și s-a desfășurat sub forma unui „dialog între generații”. Alături de cei peste 300 de elevi ai liceului, la această manifestare au participat și alți invitați, elevi ai liceelor și școlilor profesionale din municipiul Iași.

S-a purtat un interesant dialog cu prof. univ. dr. Nicolae Bojan, de la Institutul politehnic, cu scriitorul Aurel Leon, absolvent al Liceului de cultură generală nr. 3 „Costachi Negruzzi”, cu poeta Ana Mășlea și alți

invitați. S-au purtat discuții despre activitatea politică a elevilor, despre preocupările lor privind viitoarea profesie etc.

Redactorii emisiunii „Albatros”, care se difuzează în fiecare luni la orele 18, au oferit participanților prilejul să asculte, prin intermediul benzii de magnetofon, diferite mărturii ale Otiliei Cazimir și ale unor personalități din cultura românească. Foști elevi ai liceului. Această reușită manifestare s-a încheiat cu o scară distractivă. Astfel de seri se vor organiza în școli din județul Iași și din alte județe ale Moldovei.

Prof. VALERIU BENTA
inspector școlar, Iași

Manualul de limbă română pentru clasa a III-a cu limba de predare a naționalităților conlocuitoare

Continuând într-o formă adecvată manualul clasei a II-a, manualul pentru clasa a III-a propune învățarea limbii române ca sistem unitar, sinteză între citire, gramatică, compunere, facilitează conversația și permite uzitarea elementului de transfer.

Lecțiile de citire trezesc interesul și atenția elevilor prin subiecte accesibile, unele trecute în sfera fabulației: parabolă, poveste. Prin conținut, univers agreabil, senin sau evocator al trecutului istoric, lecțiile de citire permit comunicarea fluidă, trăită, participarea afectivă a elevilor, zîmbetul, nerăbdarea pentru aflarea deznodământului, îndrăgirea unor eroi etc.

Se reușește astfel activizarea elevului, punerea acestuia în situația de factor activ al lecției. „Ștefan cel Mare și Vrîncioaia”, „Legenda privighetorii”, „Iepurașul lăudăros”, „Fiul și mama”, „Fricosul”, „Fetița vitează din Orlat”, „Năluca”, sînt doar cîteva din lecțiile de citire care susțin în mod cert cele mai sus-menționate; la care adăugăm faptul că astfel de lecții permit problematizarea, axarea lecției pe întrebări-problemă (vezi în acest sens și „Gicu cel politic”, „Povestea greierului” etc.) O mențiune pozitivă putem face și în ce privește poeziile (texte de memorat), care, prin conținutul lor, prilejuiesc modalități diferite de desfășurare a lecției (lecția program artistic, lecții ilustrate — echivalarea textului din poezie cu ilustrație, confecționindu-se interesante foto-montaje etc.).

Considerăm că ar fi fost indicat să se insiste mai mult asupra lecției „București, inima țării”, prea aridă ca să fie un crescendo după conversația purtată premergător cu clasa despre țară și capitale ei, pe baza lecțiilor predate anterior.

Neajunsurile lecțiilor de citire constau în lexic, în folosirea pe alocuri a unor cuvinte foarte greu de explicat prin sinonime, mai ales pentru profesorii care nu cunosc limba maghiară (ex. năvalnic, ofițer de serviciu, napoleoni, triluri, nopțile vegherii, punctul de comandă etc.).

Unele cuvinte, expresii sînt explicate greoi prin sinonime. Explicarea lor, așa cum e făcută în carte, cere o altă explicare (ex. „a izbucni”), sau, la unele cuvinte, se fac trimiteri la vocabular. Profesorul care nu cunoaște limba maghiară nu poate controla îndajuns dacă elevii au reținut concret sensul cuvintului. Considerăm că la asemenea cuvinte se poate renunța, fiind înlocuite în text propozițiile care le conțin cu altele mai simple, fără a afecta conținutul lecției. E un câștig și pentru receptarea primă a textului, prin lectura model, care are un rol important. Ni se pare un lucru pozitiv

pentru manual modalitatea explicării unor cuvinte prin desene.

Lecțiile de gramatică pornesc de multe ori de la materialul lecțiilor de lectură. Pornind de la textul de lucru, evidențiază elementele caracteristice ale fenomenului gramatical pe care-l avem de definit, elevii receptivă logic și creator noile cunoștințe gramaticale. În acest fel descoperă ei înșiși.

În general, lecțiile de gramatică, îndeosebi cele de recapitulare, sînt judicioase întocmite. Excepție fac însă definiția verbului, cam abstractă pentru elevii clasei a III-a, și unele exerciții, ca, de exemplu, ex. 3, p. 82, în care se cere recunoașterea substantivului, textul respectiv conținând substantive ca: an, capitală, consiliul etc., greu de recunoscut. Socolim că folosirea unor exemple de recunoaștere a unor părți de vorbire legate mai logic de definiție ar spori mai mult eficiența lecțiilor de gramatică cuprinse în manualul în discuție.

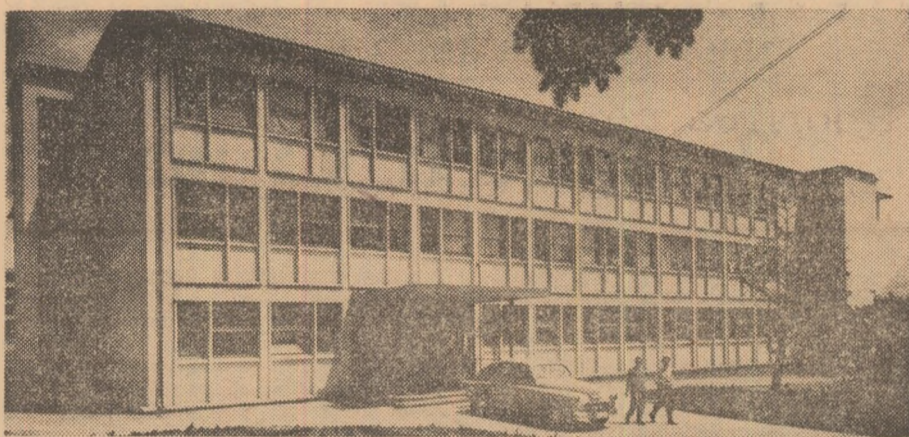
Compunerile pe care le conține manualul cer elevilor, și asta e foarte bine, creativitate, comentarea unor ilustrații, dezvoltarea unor planuri, redarea unor întâmplări trăite sau imaginate, preluarea cuvintelor învățate la lecțiile de citire. Poate că nu ar fi fost lipsită de interes includerea mai multor compuneri de genul celei intitulate „Vulpea și rătășca sălbatică” și extinse sfaturile pentru laborator estetice al compunerii din „A trecut vara, a trecut vacanța” și pentru celelalte compuneri.

Credem că un alt câștig metodic și științific pentru manual îl constituie numărul mare al exercițiilor, în special cele structurale și de înlocuire a cuvintelor prin sinonime. Acestea însă nu sînt prea variate. Alcătuirea de propoziții după diferite structuri, prea mult accentuată, duce la șablon. La un moment dat, asemenea exerciții devin prea simple.

Un rol deosebit îl au poeziile de la sfîrșitul lecțiilor, deschise multor modalități metodice: de citire, scriere, memorare, analiza ortografică (de fapt, cam insuficient în manual), recunoașterea unor forme gramaticale etc.

Cu toate minusurile semnalate, manualul are indiscutabile calități atât prin conținutul lecțiilor, prin cunoștințele pe care le transmite, cât și procedeele active care stimulează gîndirea elevului, îl ajută să-și îmbogățească vocabularul activ și să participe la lecții într-un mod conștient, dinamic. Și realizînd un astfel de lucru, manualul de limbă română pentru clasa a III-a cu limba de predare a naționalităților conlocuitoare este o certă reușită.

Prof. MARICA VALENTIN
Școala generală nr. 11 din Tirgu-Mureș

Noua clădire a Școlii de meserii nr. 2 din Suceava

M. Sorescu:

„Ocolul infinitului mic pornind de la nimic”

Editura „Ion Creangă”, 1973

Ocolul infinitului mic pornind de la nimic poartă pecetea ambiguității, ceea ce-i conferă un farmec inedit. Un părinte, alias poetul, proiectat în zonele ludice ale copilăriei, devine interpretul acestora, povestind didacticește semnificația diferitelor realități. Se creează o lume a copilăriei, în care realul se interferează cu fantasticul, redînd acestuia virtuți cu potențialitate practică. Microuniversul infantil, creat prin inspirația de moment a adultului, este totdeauna raportat la tendința de a dezvălui tainele firești ale copilului. Copiii sînt conduși de la menajeria circului la „animalele civilizate”, de la marea în Delta, de la munte pe lună, de la polul nord la polul sud. Cartea se adresează în aceeași măsură copiilor și

părinților. Poetul se prezintă în ipostaza unui tată grijuliu pentru educarea copiilor săi: „...o să vă explic marea, val cu val. Marea este o apă folositoare. Ea se...” etc.

Pe lângă faptul că falsele povești oare mustesc de rime între rînduri, și dincolo de această chestiune formală, este de reținut insolitul metaforei: „albinele iau din flori benzină și nițică lumină”, copacii, lepădîndu-și frunzele, le trimit la reparat pe cele ruginite și la ascuțit pe cele cu zimțit tociți etc.

Deși scris dintr-un condei, noul volum al lui Marin Sorescu se remarcă printr-un mare rafinament.

Prof. ANTON ILICA
Casa corpului didactic din Arad

L. Feifer, A. Hazgan, I. D. Lăudat și C. Parfene:

Metodica predării limbii și literaturii române în școala generală și liceu

În calitatea de practicieni, cercetătorii și îndrumătorii ai procesului de perfecționare a predării limbii și literaturii române în școlile din Moldova, autorii metodicii au putut selecta și ierarhiza realizările meritorii, valorile teoretice și didactice-metodice rezultate din activitatea proprie sau a altora, au precizat eficiența practică a multor categorii, au îmbinat, în mod echilibrat, tradiționalul cu modernul.

Lucrarea marchează o creștere atît sub aspectul lărgirii sferei de cuprindere a problemelor didactice-metodice, cît și prin caracterul ei practic.

Structura capitolelor și viziunea de

ansamblu a tratării lor e făcută avîndu-se în vedere cele mai valoroase principii didactice clasice care și-au dovedit cu prisosință eficiența, fără a fi neglijat metodele și procedeele noi ce și-au afirmat vitalitatea formativă. Cercetarea modernă este preluată sintetic, avîndu-se în vedere principiul integrării ponderate.

Așa se explică de ce apar probleme și idei prin care sînt expuse și apreciate tendințele și direcțiile modernizării procesului instructiv-educativ contemporan. Pe această linie, lucrarea subliniază raportul dintre formativ și informativ, noile relații dintre profesori și elevi, discută unele modalități de activizare a gîndirii școlarilor în procesul instructiv-educativ, prin: problematizarea predării, învățarea prin descoperire, instruirea prin activitate în grup și altele. Sînt date informații în legătură cu învățămîntul programat și cu folosirea mijloacelor tehnico-audio-vizuale și a celor tradiționale.

Remarcăm grija pe care autorii metodicii au avut-o pentru a elucida multe probleme dificile ale predării limbii și literaturii române și pentru a exemplifica cît mai divers aspecte teoretice prin intermediul exercițiilor, analizei gramaticale și schemelor. Sînt discutate, de asemenea, o diversitate de aspecte, de procedee de instruire și educare înțelinite la lectura literară, compunere, analiză literară, comunicarea noțiunilor de teorie, critică și istorie literară, folosirea materialelor didactice în diverse momente ale lecției ș.a. Atît îndrumările didactice-metodice, cît și schemele planurilor de lecții sînt privite de autori ca fiind „o modalitate de adaptare a indicațiilor teoretice generale la condițiile din clasă” și nu ca un șablon.

Prin îmbinarea armonioasă a principiilor didactice clasice cu cele moderne, prin soluționarea practică, concretă, convingătoare a numeroase probleme dificile ivite pe parcursul predării limbii și literaturii române în școala generală și liceu, prin împărtășirea experienței îndelungate de la catedră a autorilor, lucrarea vine în sprijinul tuturor profesorilor de limbă și literatură română.

Prof. IOANA MOLDOVEANU
Școala generală din comuna
Stolcănești, Județul Olt

Leonor univ. LEU PAUL

Manualul de aritmetică pentru clasa a V-a

Consider că, manualul de aritmetică după care studiază elevii clasei a V-a este alcătuit în deplină concordanță cu cerințele și scopul principal al predării matematicii în școala generală, ținînd cont de particularitățile psihologice și de vîrstă ale elevilor din această clasă. Atît partea teoretică, cît și cea aplicativă (exerciții și probleme) sînt, în general, bine concepute și dozate, contribuind la consolidarea deprinderilor de calcul cu numere naturale, la legarea matematicii de practică, la dezvoltarea gîndirii logice. Rezolvarea problemelor solicită pe elevi la aflarea soluției prin mai multe metode. De asemenea, se cere elevilor să compună probleme asemănătoare cu cele din manual, cu date din diferite sectoare de activitate, cerință care, dacă ar fi sprijinită, în realizarea ei, de către fiecare profesor, ar stimula dezvoltarea gîndirii creatoare a elevului. Nu contestăm importanța noțiunii de mulțime pentru înțelegerea formelor logice ale gîndirii matematice și nici posibilitățile de înțelegere a acestei noțiuni de către elevi, însă mi se pare că această lecție plasată chiar la început și fără să se mai revină asupra limbajului mulțimilor, pe tot parcursul ma-

nualului nu realizează aproape nimic. Cele cîteva exerciții aplicative relative la numere naturale pare și împare, definiția sumei a două numere ca reuniune a două mulțimi disjuncte epuizează în întregime studiul mulțimilor. Sigur că manualul nici nu și-a propus un studiu complet al teoriei mulțimilor, ci numai introducerea acestei noțiuni prin metode mai mult intuitive, însă tocmai pentru ca elevii să se deprindă cu limbajul mulțimilor se puteau introduce exerciții destul de interesante exprimate în acest limbaj și la capitolele „Divizibilitatea” și „Frații ordinare”. Părerea mea este că această lecție nu se poate preda într-o singură oră, și atunci cum și cînd mai realizăm însușirea celorlalte cunoștințe prevăzute la acest capitol. Să dăm elevilor într-o singură oră o mulțime de definiții, chiar intuitiv redată despre incluziune, reuniune, intersecție, mulțimi disjuncte, egalitate, corespondență biunivocă etc., fără nici un exercițiu aplicativ, mi se pare fără sens.

Lecția legată de sisteme de numeratie este facultativă. De ce nu obligatorie, dacă „Gazeta matematică” — seria B, concursurile de matematică cer

elevilor să rezolve exerciții de trecere dintr-o bază în alta?

Legat de același manual, am descoperit, de asemenea, la „Exerciții și probleme de adunare” pagina 47, două probleme (nr. 12 și 13), care în nici un caz nu sînt de adunare. Chiar dacă autorul dă un model de rezolvare pentru problema 12, ambele probleme fiind probleme cu toate operațiile puteau fi incluse la sfîrșitul capitolului respectiv, cînd elevii sînt mai bine formați pentru înțelegerea și rezolvarea lor.

Programa de aritmetică la clasa a V-a prevede la capitolul „Numerația” numai 4 ore, și despre mulțimi nu amintește absolut nimic.

Nu cred că numărul de ore afectat acestui capitol este suficient, mai ales, ținînd cont de cele amintite și de faptul că există multe noțiuni matematice noi ca: numere pare și împare, numere concrete-abstracte, cardinale-ordinale, care se pretează la o serie de aplicații.

Propun ca în clasa a V-a, matematica să se predea în 5 ore săptămînal aproape la același volum de cunoștințe existent astăzi, pentru ca astfel profesorul să aibă posibilitatea să insiste mai mult asupra consolidării noțiunilor matematice, să formeze la elevi o gîndire flexibilă, să le cultive interese puternice pentru studiul matematicii.

Note de drum din R.P. Polonă

Pe Vistula, în jos

Am văzut-o în prima zi a sosirii mele pe pământul polonez. Stăteau lângă statuia sirenei cu spadă și sūt — devenită simbol al Varșoviei — și priveam cursul maestuos și domol al Vistulei. Atunci, încă n-am știut că-mi va fi, timp de șase zile, însoțitor fidel. Dar așa s-a întâmplat, datorită programului vizitei pe care primitoarele mele gazde l-au alcătuit pentru mine. Vistula, fluviul cel mai iubit al polonezilor, mi-a devenit prieten bun. Mi-a dat întâlniri de mai multe ori în cursul său spre mare, de-a lungul malului său pentru a-mi înfățișa frumusețile sale și vraja peisajului autumnal, patina istorică și viața modernă a celor trei orașe — Varșovia, Torun și Plock. Darnică, m-a condus la întâlnire cu învățători și profesori primitori, prietenoși, pasionați pentru profesiunea lor.

Prin „glasul dascălilor”, pentru dascăli

Am vizitat Polonia, fiind oaspetele redacției **Głos Nauczycielski** (Glasul dascălilor), săptăminal de politică școlară, organ central al Uniunii învățătorilor polonezi. Caracteristic mi s-a părut, pentru popularitatea ei în rîndul cadrelor didactice, că pretutindeni a fost pomenită ca „naș glos” („glasul nostru”). Revista apare săptăminal în 190 000—200 000 de exemplare.

Kazimierz Wojciechowski, redactorul șef al revistei, m-a informat pe larg despre istoricul (apare de 56 de ani!), rolul și tematica ei. Poate nu este de prisos să amintesc câteva probleme actuale de care se ocupă revista, dar fiindcă acestea oglindesc preocupările și sarcinile ce stau în fața învățămîntului din țara prietenă.

În anul 1973, în paginile revistei, s-a desfășurat o largă dezbateră privind dezvoltarea și perfecționarea sistemului de învățămînt. Această dezbateră era legată de raportul comisiei de specialitate, alcătuită din savanți, cercetători, pedagogi, profesori și învățători, avînd sarcina de a analiza situația sistemului de învățămînt și, pe această bază, de a prezenta soluții de îmbunătățire a lui. Raportul comisiei — în formă prescurtată — a fost dat publicității. În coloanele revistei „Głos Nauczycielski” a început o dezbateră vie și pasionantă, pe marginea acestui raport, în cadrul căreia pedagogii, profesorii și învățătorii și-au exprimat păreri, au formulat propuneri, observații.

Din toate colturile țării, am primit sute de scrisori, în care oamenii școlii au prezentat păreri lor privind îmbunătățirea structurii și conținutului învățămîntului — îmi spunea redactorul șef. Ele au îmbogățit și îmbunătățit mult soluțiile și propunerile prezentate în raport, revista noastră contribuind astfel la definitivarea documentului final, care a fost adoptat în octombrie 1973 de către Seimul (parlamentul) țării noastre.

Hotărîrea adoptată, menționată mai sus, prevede, ca școală de bază a sistemului de învățămînt, școala medie obligatorie de zece ani. Revista își concentrează acum atenția asupra dezbaterii modalităților concrete de realizare a unei astfel de școli. În ceea ce privește organizarea, conținutul și finalitatea ei. Au fost publicate o serie de articole privind consecințele sociale și pedagogice ale acestui tip de școală, rolul ei în formarea și educarea tineretului, racordarea ei la nevoile concrete ale necesităților economiei naționale.

Legat de aceasta, în coloanele revistei se desfășoară discuții vii și interesante despre structura anului școlar, examenele de admitere în facultăți, munca inspectorului școlar și a directorului, evitarea supraîncărcării elevilor și profesorilor — probleme care preocupă opinia publică școlară. Revista acordă o mare atenție educării comuniste a tineretului, tratînd această problemă în largul context al tuturor factorilor educaționali: școala,

familia, organizațiile de copii și tineret, societatea.

Ca o trăsătură caracteristică a fost amintit faptul că majoritatea articolelor apărute sînt semnate de oameni de la catedră. Cred că aceasta explică, în bună parte, și popularitatea revistei, care prin „glasul dascălilor”, se adresează dascălilor polonezi de toate categoriile.

Școala „deschisă” a noului cartier

Am vizitat Școala generală nr. 148 din Varșovia. Se înalță într-un nou cartier al capitalei poloneze. Colega **Henryka Witalewska**, neobosită și amabilă călăuză, mi-a amintit, înainte de vizită, că este vorba de o școală cu un anumit specific.

Clădirea ei, care se înalță în centrul cartierului, a fost realizată după modernul proiect al unei cunoscutre arhitecte. În corpurile paralele ale clădirii, funcționează clasele I—IV și respectiv V—VIII. Holuri spațioase, coridoare largi (cînd este timp nefavorabil, ele pot fi folosite pentru joc sau lecții de educație fizică), săli de clasă cu mese speciale în loc de băncile tradiționale, cabinete pe obiecte pentru clasele V—VIII. În ambele corpuri, garderobe, camere pentru studii și destindere, bucătării și săli de mese. În curte, sală de gimnastică, baze sportive. Școala are 900 de elevi și un corp didactic alcătuit din 30 de învățători și profesori. Funcționează cu program prelungit; după lecții, elevii iau masa în școală și își pregătesc aici lecțiile pentru a doua zi, pînă la orele 18. Dar școala este „deschisă”, pînă la orele 22, pentru toți locuitorii cartierului, indiferent de vîrstă. Aici vin elevii de liceu pentru a desfășura activitatea într-un cerc sau altul, pentru a practica sporturi sau a învăța. Seara, școala este populată de adulți, care ascultă

O „Casă a învățătorului” din R.P. Polonă

conferințe, citesc, fac sport. Locuitorii cartierului au format un comitet, care coordonează conlucrarea cu școala.

Activitatea diferitelor cercuri de specialitate pentru elevi — tehnic, aviomodele, foto, tricotaje, gospodărie, filatelie, literar-artistice etc. — face parte integrantă din viața acestei școli. Aici se desfășoară numeroase experimente privind predarea matematicii pe baza teoriei mulțimilor, încă din clasele mici, aplicarea metodelor audio-vizuale, folosirea învățămîntului problematizat și altele. Rezultatele — după cum s-a subliniat — sînt apreciabile. Dealtfel, chiar acest caracter „deschis” al școlii (împlinirea educării și instruirii elevilor cu educația adulților) constituie de fapt, un experiment, ale cărui rezultate sînt studiate de un colectiv de cercetători și cadre didactice.

Sub semnul renovării

Mergînd pe Vistula în jos, am ajuns la **Torun**, orașul natal al marelui savant **Mikolaj Kopernik**, și la **Plock**, oraș străvechi, actualmente centru al industriei petrochimice. Am vizitat, în ambele orașe, școli generale, licee, școli tehnico-profesionale. Pretutindeni, am întîlnit semne ale preocupărilor pentru renovarea procesului instructiv-educativ. Mi-a rămas, ca o impresie trainică, participarea la o dezbateră desfășurată ad-hoc, în Școala profesională și tehni-

că auto din orașul **Torun**, pe teme privind relația profesor-elev, conținutul actual al muncii educative, atitudinea școlii și a pedagogilor față de modă.

La Școala generală nr. 11 din orașul **Plock**, am participat la o lecție de aritmetică în clasa a III-a. Aici, se experimentează predarea matematicii pe baza principiilor teoriei mulțimilor după programa și manualul alcătuit de dr. **Henryk Moroz**, profesor universitar din Cracovia. Desfășurarea lecției a reușit să-i convingă pe toți cei care au stat că elevii înțeleg perfect noțiunile, pot efectua ușor operațiile, gîndesc în spiritul matematicii moderne.

Pretutindeni unde am fost și am discutat cu cadre didactice, s-a manifestat un viu interes față de problemele învățămîntului românesc, am fost rugat să vorbesc despre preocupările pentru dezvoltarea și perfecționarea lui, despre cercetările pedagogice din țara noastră. Mulți și-au amintit cu plăcere impresiile lor din România, pe care au vizitat-o ca turiști.

În ziua plecării, am vrut să mai merg o dată pe malul Vistulei. N-am izbutit. Am petrecut prea mult timp la casa memorială a lui **Chopin** de la **Zelazowa Wola**. Iarna, sosită pe neașteptate, a depus căciulii de nea pe trandafirii roșii din parcul care înconjoară casa memorială. Sirena cu sabie și scut, acum și cu coroană de zăpadă, am mai zărit-o doar din mașină...

Cu bine, fluviu, prieteni, frumoasă Vistulă!

ȘTEFAN BĂNTÓ

Pentru baza materială a școlii

Cu prilejul vizitei recente făcute în țara noastră, **Czeslaw Szymanek**, director în Departamentul de investiții și echipament școlar al Ministerului Educației și Învățămîntului, și **Stanislaw Podsiadlo**, director al Uniunii industriale de echipament școlar și de aprovizionare a școlilor din R. P. Polonă, au avut amabilitatea să ne dea o serie de amănunte în legătură cu munca desfășurată în țara lor pentru îmbunătățirea și modernizarea bazei materiale a învățămîntului.

Convorbirea pe care a avut-o redactorul nostru cu oaspeții polonezi a debutat prin precizarea obiectivelor mai importante ce mobilizează energiile forurilor care creează și confecționează diversele tipuri de echipament școlar.

Unul din aceste obiective este dictat de perfecționarea rețelei școlare în mediul rural — ne-a spus **Czeslaw Szymanek**. Dat fiind faptul că pînă acum această rețea era foarte dispersată — aveam circa 20.000 de unități — existau o serie de neajunsuri în organizarea procesului instructiv-educativ. Acum se merge pe constituirea unor unități mai mari, mai puternice — școlile comunale colective, cum le numim noi. Ele vor fi în număr de pînă la 2.500. În acest an școlar funcționează deja circa 700 de asemenea unități.

Trebuînd să găzduiască activitatea instructiv-educativă și recreativă a unui număr mare de elevi — între 300 și 600 — și pentru toată ziua, localurile destinate școlilor comunale colective se vor deosebi de cele concepute pînă acum pentru colectivitățile școlare să-

tești mici. Ele sînt prevăzute cu săli de clasă, cu cabinete pe obiecte și laboratoare, bineînțeles în cantități raportate la numărul de elevi. De asemenea, ele cuprind locuri destinate pentru activitățile culturale (cluburi), pentru cantină și sufragerii. (Copiii care stau departe iau masa de prînz aici, continuîndu-și activitatea de după-amiază în cadrul organizat al școlii.)

Pe viitor se preconizează ca aceste școli comunale cu orar prelungit să devină și centre puternice de educare a maselor de săteni, avînd create condiții pentru organizarea unui larg program de educație permanentă (conferințe, activități instructive, spectacole pentru adulți etc.).

Desigur, construcția unor astfel de localuri, precum și cerințele moderne ale procesului instructiv-educativ, impun și un anumit gen de mobilier și de mijloace didactice...

Aici intervine rolul Uniunii industriale de echipament școlar și de aprovizionare a școlilor — ne-a spus reprezentantul ei, **Stanislaw Podsiadlo**. Uniunea are în subordine opt fabrici pentru confecționarea mobilierului adecvat și a materialului didactic. Totodată, Uniunea mai răspunde de activitatea a încă 17 întreprinderi, de astădată comerciale — care se ocupă cu distribuția în școli a echipamentului școlar fabricat. Ea se preocupă, de asemenea, de influențarea fabricii cu caracter republican, ca să producă, în specialitatea lor, și materiale necesare școlii. (Ca urmare, de exemplu, marea fabrică de radio „Krasprzak” din Var-

șovia, produce acum și aparatură pentru cabinetele de limbi străine din școli; Uzinele optice din Varșovia produc unele tipuri de microscopie pentru lecții.) În felul acesta, zestrea învățămîntului poate fi completată cu echipament construit după ultimele exigențe ale tehnicii.

În scopul modernizării permanente a echipamentului școlar — ne-a spus **Czeslaw Szymanek** — a fost creat în țara noastră un centru specializat în cercetarea, proiectarea și construcția unor noi mijloace didactice, în perfecționarea celor existente. Totodată, centrul are sarcina să stimuleze inițiativele, atitudinea creatoare în rîndul cadrelor didactice, studiînd și adoptînd ideile novatoare ce se evidențiază pe această linie în școli.

Ce vi s-a părut mai interesant din ceea ce ați văzut în specialitatea dv. în cursul vizitei efectuate în România?

— Foarte interesante ni s-au părut — a spus **Czeslaw Szymanek** — noile proiecte de școli, pe care le-am văzut la sectorul specializat din Ministerul Educației și Învățămîntului, care oferă posibilitatea organizării spațiului școlii și al claselor după necesitățile procesului instructiv-educativ dintr-o etapă sau alta, ale predării cu un colectiv mai larg de elevi, a grupelor restrinse etc. De asemenea, ni se par foarte interesante proiectele „Grădinița și creșa” prin faptul că acestea sînt concepute ca un obiectiv unitar, complex, cu o singură conducere.

Am remarcat și timpul record în care se construiesc școlile dumneavoastră, ca și contribuția cadrelor didactice (m-au impresionat în mod deosebit cele de la Liceul „Gh. Șincai” din București) la înzestrarea școlilor lor cu materiale și mijloace utile procesului predării.

S. PREDESCU

CONSULTAȚII • RECOMANDĂRI METODICE • DEZBATERI • ÎNVĂȚĂMÎNTUL
IDEOLOGIE AL CADRELOR DIDACTICE

Lecția de recapitulare prin învățare în grup

Lecțiile de recapitulare pun numeroase probleme, deoarece recapitularea nu înseamnă numai o simplă repetare a cunoștințelor predate, ci un plus de informație, care să clarifice toate aspectele problemei urmărite, dar, mai ales, o interpretare mai profundă a materialului factual, deja cunoscut, încadrarea evenimentelor în etapa istorică și în ansamblul evenimentelor internaționale. Aceasta se poate realiza prin comparații, interpretări și concluzii care vor opera asupra gândirii materialist-dialectice a elevilor. Spre a evita monotonia și a trezi interesul elevilor, în lecția de recapitulare, se cere o nouă organizare a problemelor față de lecțiile predate și față de manual.

Profesorul trebuie să aleagă, pentru recapitulare, problemele, aspectele cele mai importante ale unui capitol, să le închege într-un tot, înlăturând amănunțele nesemnificative.

Am obținut bune rezultate în lecțiile de recapitulare parțială la anul IV, folosind ca formă de activitate învățarea în grup a elevilor.

Această formă de activitate creează condiții foarte bune pentru îndeplinirea cerințelor lecției de recapitulare. Mă voi opri asupra a trei lecții de recapitulare parțială pe care le-am organizat folosind această formă de activitate.

Tema uneia dintre ele a fost „Epoca metalelor pe teritoriul patriei noastre”.

Am ales această temă, deoarece manualul nu aducește îndeajuns fenomenele social-economice care pregătesc saltul la societatea sclavagistă. De asemenea, am urmărit să subliniez caracterul

original al culturii geto-dacilor, deși asimilează numeroase elemente din culturile greacă, scitică și celtică.

În aceste lecții, elevii au studiat fragmente de texte și materiale ilustrative din următoarele lucrări: „Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre” de Dumitru Berciu. „Aria traco-getică” de Dumitru Berciu și „Dacii” de Hadrian Daicoviciu, „Podoabe de argint geto-dacice” de G. Trohani — în Magazin Istoric 9/1968, „Străvechea moștenire tragică” de Dumitru Berciu în Magazin Istoric 7/1972, „Un atelier monetar în Dacia” de Constantin Preda — Magazin Istoric 1/1968.

Altă lecție de recapitulare finală a fost „Formarea statelor feudale pe teritoriul patriei noastre”. La această lecție, am folosit fragmente de texte și materiale ilustrative din următoarele lucrări: Gesta hungarorum — Anonymus; Diploma cavalerilor ioaniți; Cronica pictată de la Viena și Cîntece de jale de Rogerius. Deoarece textele erau mai grele, înainte de studierea lor am explicat cuvintele necunoscute.

O a treia lecție de recapitulare finală care s-a desfășurat folosind activitatea în grup a elevilor a avut drept temă: „Începutul luptei de emancipare politică și socială a românilor din Transilvania”.

Am ales această temă, deoarece în manual este fragmentată și insuficient tratată, iar însușirea ei condiționează înțelegerea întregului proces care culminează cu desăvîrșirea statului național român.

În lecția de recapitulare finală cu această temă, elevii au studiat fragmente din lucrarea lui

D. Prodan intitulată: „Suplex libellus valachorum”.

În dezbaterile problemelor, am căutat, mai ales, să interpretez materialul factual scoțind concluzii parțiale, care să sublinieze aspectele cele mai semnificative: a) Trecerea Transilvaniei de sub dominația otomană sub dominația austriacă a fost favorabilă românilor, deoarece Imperiul austriac era mai dezvoltat decât cel otoman și oferea posibilități de progres; b) Unirea cu biserica Romei a fost un act politic prin care românii din Transilvania au găsit o porțiță spre ridicarea culturală și socială; c) Prin formarea regimentelor grănicerești s-au creat posibilități de emancipare, de culturalizare a lăbăgimii; Școlile grănicerești au format o intelectualitate militară care va participa la lupta de emancipare și care va juca chiar un rol politic.

În primele lecții, responsabilul grupei susținea materialul alcătuit de toată grupa. Am renunțat la acest procedeu, deoarece am observat că nu toți elevii erau suficient de activi și se lăsau în nădejdea responsabilului.

Pentru fiecare problemă s-au formulat concluzii parțiale, care au reieșit logic din discuții.

Lecțiile s-au desfășurat după un anumit plan de tipul următor:

Tema: Începutul luptei de emancipare națională și socială a românilor din Transilvania.

Problemele puse în discuție:

1. Instaurarea dominației habsburgice în Transilvania; Ocuparea Transilvaniei de către austrieci; Diploma leopoldină 1691; Unirea cu biserica Romei.

2. Activitatea episcopului Inochentie Micu; Activitatea prin memoriile susținute în dietă; Evoluția noțiunii de națiune; Suplex libellus.

Prof. SILVIA CHIRICĂ
Liceul „Gh. Lazăr” din Sibiu

(Continuare în pag. a 2-a)

(Urmare din pag 1)

3. Formarea regimentelor grănicerești 1762/1763 ; Formarea regimentelor grănicerești ; Răscoala din 1763 ; Urmările.

4. Reformele împăratului Iosif al II-lea ; Conținutul reformelor ; Limitele lor ; Urmările.

5. Suplex libellus valachorum ; Condițiile reluării luptei ; Conținutul memoriului — limitele lui.

Concluzie generală. Lupta de eliberare națională și socială a popoarelor subjugate este o lege obiectivă a societății ajunsă pe o

anumită treaptă de dezvoltare, etapă obligatorie pentru procesul de formare a națiunilor și formarea statelor naționale. Lupta de eliberare națională este încă actuală și acest proces e în plină efervescență în colonii sau în țările recent eliberate, „Acest lucru poate fi constatat și în Africa, Asia, America Latină, unde lupta pentru eliberarea națională, pentru formarea statelor naționale și afirmarea independenței popoarelor cunoaște o amploare fără precedent“.

Acest procedeu folosit în lec-

țiile de recapitulare creează posibilitatea unei noi organizări a materialului, spre a evita monotonia repetării lecțiilor ca în manual ; se realizează într-un timp minim adâncirea unor aspecte care contribuie la lărgirea și înțelegerea problemei ; dă posibilitatea interpretării materialului faptic cunoscut și stabilirea de noi legături și comparații ; se creează posibilitatea ca toți elevii să fie antrenați în activitate ; îi obișnuiește pe elevi cu munca independentă, cu studiul lucrărilor de specialitate pe bază de fișă, de probleme.

CONSULTAȚIE

Prețul de cost. Reducerea cheltuielilor de producție (II)

FORMAREA ȘI FORMELE PREȚULUI DE COST

Prețul de cost se împarte în preț de cost mediu pe ramură și preț de cost individual.

Prețul de cost mediu pe ramură (Pc.m.r.) exprimă cheltuielile medii de mijloace materiale și bănești efectuate de întreprinderile ramurii ce produc același gen de produse. Acest preț este, în mod normal, mai mic decât valoarea socială a producției ramurii și, în acest caz, ramura desfășoară o activitate rentabilă. Dacă prețul respectiv este egal cu valoarea socială (V.s.), ramura desfășoară o activitate nerentabilă, ceea ce se poate exprima cu următoarele inegalități :

$Pc.m.r. < V_s$ — ramura este rentabilă.

$Pc.m.r. = V_s$ — ramura este nerentabilă.

Prețul de cost mediu pe ramură se calculează pentru produsele care au prețuri unice, considerându-se cheltuieli de producție ale tuturor unităților care produc același produs. În cazurile când nu se stabilesc prețuri unice, prețul de cost este al unității producătoare.

Prețul de cost individual exprimă cheltuielile materiale și bănești ce se efectuează în fiecare întreprindere în parte. El poate fi și trebuie să fie în condiții normale mai mic decât valoarea individuală (V_i) a mărfurilor ($Pc < V_i$). În acest caz, dacă valoarea individuală este mai mică sau cel mult egală cu valoarea socială (V_s) a mărfii, întreprinderea este intens rentabilă respectiv rentabilă, ceea ce s-ar putea exprima prin următoarele inegalități : $Pc < V_i$ dar $V_i < V_s$ (întreprinderea este intens rentabilă) $V_s = V_i$ (întreprinderea este rentabilă). Dacă $Pc = V_i$ iar $V_i = V_s$ întreprinderea este nerentabilă.

Ca parte a valorii mărfii, prețul de cost are o mișcare relativ autonomă de restul valorii mărfii. Explicația autonomiei relative a mișcării prețului de cost se găsește în faptul că el delimitează mărirea valorică a unor mijloace care trebuie continuu reînnoite și în faptul că, având gestiune economică, întreprinderile sînt puse în situația să asigure procesul reproducției, cu mijloa-

cele aflate în administrația lor, pe seama resurselor cu care au fost dotate, ceea ce le obligă să compare continuu cheltuielile de mijloace cu veniturile obținute din realizarea producției.

Existența oarecum marcată a părții din valoarea produselor care constituie prețul de cost, o pune în evidență formarea prețului de cost ca un act al politicii economice ce se petrece sub directul control al societății și al colectivului de producție ; preocuparea pentru înlocuirea, compensarea în întregime a fiecărui element de cheltuieți ce compune acest preț.

În țara noastră, prin legea cu privire la regimul prețurilor și tarifelor, prețul de cost este considerat drept bază de stabilire a tuturor prețurilor.

Potrivit reglementărilor legii la care ne referim, prețul de cost cuprinde următoarele elemente de cheltuieți : materii prime și materiale ; combustibil, energie, apă ; salarii și contribuții asupra salariilor ; amortizarea fondurilor fixe ; taxa asupra fondurilor de producție ; taxa asupra terenurilor ; cheltuieli pentru introducerea tehnicii noi ; dobinzi și alte cheltuieli bănești. Elementele prețului de cost mai sus-menționate se adaptează specificului fiecărei ramuri.

Pentru efectuarea calculului, analizei și controlului prețului de cost pe produs, cheltuielile ocazionate de producție și desfacere specificate se planifică, se evidențiază și se raportează pe articole de calculație și se grupează în cheltuieli directe și indirecte (de regie).

Prof. univ. ing. dr. MIRON BELEA
Institutul de construcții
din București

(Continuare în pag. a 3-a)

(Urmare din pag. a 2-a)

La stabilirea prețurilor, calcularea acestor cheltuieli se face pe baza normelor de consum pentru materii prime, materiale, combustibil și energie; a normelor de amortizare pentru fondurile fixe și a normelor financiare.

Organele economice poartă răspunderea pentru reducerea normelor consumului de materiale și a celor de muncă, potrivit cu perfecționarea tehnologiei, a organizării și modernizării producției. Revizuirea normelor se face deodată cu întocmirea planului și ori de câte ori este necesar pe parcursul îndeplinirii lui.

Prețul de cost se constituie ca un preț antecalculat, care cuprinde toate cheltuielile normate necesare executării produsului, sau prestării serviciului.

La stabilirea prețului de cost antecalculat nu se iau în considerare cheltuielile determinate de rebuturi, amenzi, penalizări și alte cheltuieli neproductive. Pierderile din rebuturi vor putea fi cuprinse în prețul de cost antecalculat numai când sînt inevitabile din punct de vedere tehnologic și în limitele prevăzute de licențele de fabricație sau în documentele și normele legale aprobate.

Taxele asupra terenurilor și asupra fondurilor de producție, elemente noi ale prețului de cost, sînt menite să stimuleze utilizarea cât mai rațională a acestor fonduri.

Introducerea în prețul de cost a taxei asupra terenurilor și a plății pentru mijloacele împrumutate (dobînda), care sînt de fapt elemente ale venitului net, are scopul stabilirii cât mai exacte a efectelor obținute de unitățile economice pe baza efortului propriu.

Astfel se elimină în bună măsură influența unor factori cum sînt nivelul tehnic diferit, asigurat prin dotarea întreprinderilor de la bugetul de stat și condițiile naturale. Prin intermediul respectivelor plăți se diminuează în mod corespunzător beneficiul brut obținut de întreprindere, punînd astfel pe toți executorii planului în condiții aproximativ egale de apreciere a efortului propriu depus.

Introducerea taxei asupra fondurilor de producție are menirea de a orienta, pe cale economică, întreprinderile spre realizarea mai eficientă a unor interese generale, înscrise în planul centralizat de stat, care pot fi o sporire a producției cu aproximativ ace-

leași fonduri de producție sau asigurarea volumului planificat al producției concomitent cu eliberarea de mijloace fixe și circulante, puse la dispoziția societății, pentru a fi afectate altor sectoare ale producției.

Pentru a stimula autodotarea, taxa asupra fondurilor de producție va trebui să se aplice numai asupra fondurilor fixe și mijloacelor circulante asigurate pe seama cheltuielilor bugetare.

După achitarea taxei asupra terenurilor, fondurilor de producție și a dobînzii pentru mijloacele împrumutate etc., întreprinderii îi rămîne un beneficiu net corelat într-o măsură hotărîtoare cu efortul propriu, determinat de cantitatea muncii prestate de colectivul unității date.

Stabilirea prețurilor de cost se cere să se întemeieze pe analiza critică a costurilor din fiecare unitate producătoare; să se urmărească optimizarea producției, valorificarea cât mai înaltă a resurselor interne; și să oglindească cheltuielile justificat necesare pentru fabricarea diferitelor produse. Legea interzice crearea oricăror rezerve în prețul de cost antecalculat, considerarea unor cheltuieli suplimentare prin folosirea unor materiale de calitate mai înaltă sau a forței de muncă cu calificare superioară celei cerute de executarea normală a produsului, precum și a cheltuielilor ocazionate de eliminarea defectelor de fabricație, cu excepția celor de garanție în limita normelor aprobate.

Importanța practică a prețului de cost constă în rolul său de instrument eficace de stimulare a bunei gospodării a întreprinderilor; de control social asupra consumurilor de muncă vie și trecută în fiecare unitate economică, în vederea favorizării reproducției largite a fondurilor productive a întreprinderii; în baza de plecare pe care o formează pentru stabilirea celorlalte prețuri.

În practica economică, se folosesc pentru formarea prețului de cost individual, cîteva categorii de prețuri de cost, potrivit cu etapele succesive prin care trec produsele în producție și de aici în circulație. Acestea sînt: preț de cost de secție, care cuprinde cheltuielile de materiale, fondul de salarii și cheltuielile gospodărești ocazionate de fabricarea produsului în cadrul secțiilor întreprinderii; preț de cost de uzină, format din prețul de cost de secție plus cheltuielile generale ale întreprinderii (cheltuielile administrative-gospodărești, salariile personalului (TA); preț de cost complet comercial sau total, for-

mat din prețul de cost de uzină plus cheltuielile pe care întreprinderea le face pentru desfacerea producției marfă—ambalaj, depozitare, transport).

Aceste categorii de prețuri permit să se determine cheltuielile de mijloace făcute de fiecare subunitate sau sector al întreprinderii și să se poată interveni pentru micșorarea lor.

În activitatea de planificare și evidență, se folosesc și prețuri de cost pe unitate de produs, care cuprind totalitatea cheltuielilor ce revin pentru fabricarea unei unități de produs; și prețul de cost al producției marfă, care exprimă cheltuielile aferente acestei producții.

Pentru planificarea, evidența și calculul prețului de cost, cheltuielile materiale și bănești se clasifică după mai multe criterii: gruparea pe elemente primare; gruparea pe articole de calculație; gruparea după modul reparitizării lor în prețul de cost al fiecărui produs; gruparea după legătura dintre volumul cheltuielilor și volumul fizic al producției.

a. După prima grupare, prețul de cost cuprinde: materii prime și materiale; combustibil, energie și apă; amortizarea fondurilor fixe; salarii și contribuții asupra salariilor; alte cheltuieli necesare procesului de producție.

Utilitatea acestei grupări a cheltuielilor constă în posibilitatea ce o oferă alcătuirii planului preț de cost al producției, corelării planului prețului de cost cu celelalte secțiuni ale planului economic al întreprinderii, delimitării cheltuielilor în cheltuieli de aceeași natură — muncă vie sau muncă trecută — ceea ce permite calculul unor indicatori ai eficienței economice.

b. Gruparea pe articole de calculație cuprinde cheltuieli cu materii prime și materiale directe; combustibil tehnologic; salarii directe; cheltuieli de întreținere și funcționarea utilajului; cheltuieli generale ale secției de producție, cheltuieli generale ale întreprinderii; cheltuieli de desfacere.

Această grupare permite identificarea locului unde au fost efectuate cheltuielile de mijloace, individualizarea lor pe produse și servește la calculul prețului de cost de secție, de uzină, complex comercial și pe unitate de produse.

c. Gruparea după modul de repartizare în prețul de cost al unității de produs deosebește chel-

(Continuare în pag. a 4-a)

(Urmare din pag. a 3-a)

tuielile în cheltuieli directe, posibil de individualizat pe produsele pentru care au fost efectuate — materii prime și auxiliare, salariile muncitorilor direct productivi ; și cheltuieli indirecte — care nu pot fi individualizate pe produse — cheltuieli cu întreținerea și funcționarea utilajului, cheltuieli generale ale secției. Cheltuielile din ultima categorie se repartizează pe produse cu ajutorul unor chei de repartitie.

d. După criteriul legăturii dintre volumul cheltuielilor și volumul fizic al producției, se deosebesc : cheltuielile convențional-variabile, a căror mărime depinde de volumul fizic al producției, dar, datorită micșorării consumurilor specifice, nu cresc în aceeași proporție cu sporirea volumului fizic al producției (materii prime, salariile directe ș.a.) ; cheltuielile convențional-constante, a căror mărime nu se schimbă sau se modifică puțin sensibil în funcție de modificarea volumului fizic al producției (salariile personalului TA, cheltuielile generale ale întreprinderii ș.a.).

Ultimele două grupări servesc la stabilirea factorilor de influență asupra prețului de cost și la efectuarea unor calcule de eficiență economică.

Structura prețului de cost se modifică sub influența mai multor factori, dintre care, pe prim plan al importanței, se află introducerea progresului științific și tehnic în toate ramurile economiei, folosirea înlocuitorilor, creșterea nivelului de valorificare a resurselor naturale, reșezarea prețurilor pe baze științifice, perfecționarea conducerii producției.

Ținând seama de acțiunea tot mai intensă a acestor factori, în economie, se impune studierea permanentă în fiecare unitate a schimbărilor ce intervin în structura cheltuielilor pe elemente ale prețului de cost atât în fiecare întreprindere, cât și la nivel de ramură, pentru a lua la timp măsuri de reducere a prețului de cost al mărfurilor.

Prețul de cost este un indicator sintetic de bază al eficienței activității întreprinderii, pentru că oglindește eforturile de muncă vie și trecută cu care se obține producția fiecărei unități, fiindcă structura sa arată în ce direcție trebuie acționat pentru a reduce cheltuielile de producție și a ridica rentabilitatea întreprinderii, pentru că servește drept criteriu orientativ în alcătuirea planurilor de producție și analiza mersului îndeplinirii lor.

Rolul de indicator sintetic al activității economice. El poate îndeplini prețul de cost și pentru că, fiind el însuși planificat, se bazează pe calcule care necesită un studiu aprofundat al elementelor ce-l compun, calcule care apropie activitatea de conducere de cunoașterea științifică a celor mai caracteristice și determinante laturi ale activității economice.

Prin cerințele pe care le impune formarea și folosirea lui, prețul de cost reflectă gradul de preocupare a fiecărui colectiv de producție pentru obținerea unei eficiențe cât mai înalte a producției.

Creșterea eficienței activității productive se află în directă legătură cu reducerea sistematică a prețului de cost, care înseamnă practic economie de muncă vie și trecută cheltuită pe unitate de produs.

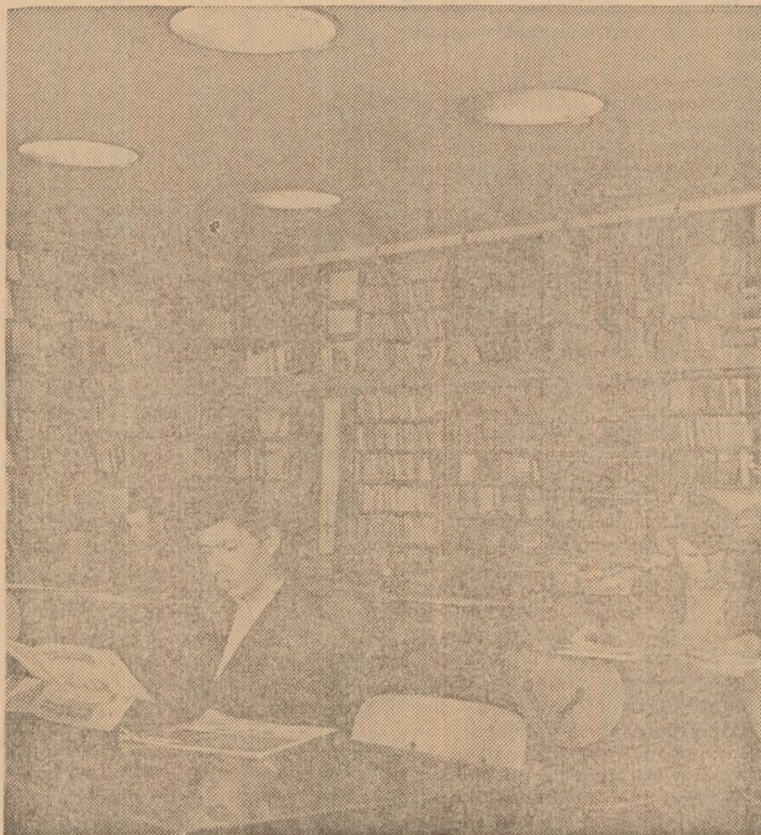
În legătură cu sarcina reducerii prețului de cost, planul de stat prevede ca indicator de bază : plafonul maxim de cheltuieli admise la 1 000 lei producția marfă în prețuri cu ridicata ale întreprinderii.

În anul 1975 comparativ cu anul 1970, nivelul cheltuielilor la 1 000 de lei producție marfă se va reduce în medie cu 11—12% în industria republicană, iar în întreprinderi agricole de stat cu 12—13%.

Marea degajare de resurse pe care o poate oferi reducerea prețului de cost rezultă din faptul că o reducere cu 1% în industria republicană a acestuia în anul 1972 înseamnă o economie de 10,0 mild. lei.

Rezervele de reducere a prețului de cost sînt practic inepuizabile ; ele apar continuu pe parcursul îndeplinirii planului, ca urmare a măsurilor de îmbunătățire a organizării producției, a creșterii calificării muncitorilor, a generalizării experienței înaintate, a introducerii tehnicii noi, a utilizării integrale a timpului de lucru în scopuri productive.

Structura variată a prețului de cost în diferite ramuri și întreprinderi face ca și căile prin care se poate acționa asupra reducerii sale să fie cel puțin ca importantă diferite, în funcție de situația dată.

Studiu în bibliotecă

Pentru dotarea cabinetului de științe sociale

În sprijinul modernizării predării științelor sociale în școli și al creșterii eficienței lecțiilor la aceste discipline, Ministerul Educației și Învățământului, prin Oficiul central pentru mijloace de învățământ, a elaborat o serie de diapozitive, potrivit planului de dotare a cabinetelor de științe sociale cu material didactic.

În vederea stabilirii tirajului, s-a cerut inspectoratelor școlare județene să trimită — pentru toate tipurile de școli — comenzi centralizate Oficiului pentru mijloace de învățământ, în funcție de necesitățile și fondurile de care acestea dispun.

Din sondajele noastre rezultă că unele inspectorate școlare au făcut comenzi sub necesar, iar o parte din cadrele didactice de științe sociale nu cunosc care sînt mijloacele de învățământ pentru predarea științelor sociale, elaborate pe plan central.

Spre informarea tuturor, publicăm mai jos lista diapozitivelor, diafilmelor, filmelor și a planșelor difuzate în unitățile școlare, precum și a celor ce se vor realiza în anul 1974.

I. MIJLOACE DE ÎNVĂȚĂMÎNT PENTRU PREDAREA ȘTIINȚELOR SOCIALE

Diapozitive destinate predării științelor sociale.

Istoria României; Istoria antică universală; Istoria medie universală; Istoria modernă universală; Istoria contemporană universală; Istoria; Adamoliști; Sarmisegetusa; Columna lui Traian; Tezaurul de la Pietroasa; Castelul de la Hunedoara; Castelul Peleş; București în stampe; Mișcarea muncitorească din România la sfîrșitul sec. al XIX-lea, începutul sec. al XX-lea; Mișcări sociale în evul mediu; Revoluția burgheză din Franța; Revoluțiile de la 1848; Formarea statelor naționale moderne în Europa (România, Italia, Germania); Educația cetățenească; Modul de producție capitalist; Modul de producție socialist; So-

cialismul științific; Materialismul dialectic și istoric; Istoria filozofiei; Oameni de seamă despre știință și religie; Arta comunei primitive; Arta românească în secolul al XIX-lea; Arta românească în secolul al XX-lea; Arta românească contemporană.

Diafilme destinate predării științelor sociale

Epoca pietrei pe teritoriul patriei noastre; Epoca metalelor pe teritoriul patriei noastre; Cetatea Histria; Strămoșii noștri — dacii; Sarmisegetusa; Cucerirea Daciei și stăpînirea ei de către romani; Intemeierea statelor feudale românești; Castelul Bran; Țara Românească și Moldova în vremea lui Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun; Lupta pentru independență în timpul lui Iancu de Hunedoara și Vlad Tepeș; Răscoala de la Bobilna; Moldova în timpul lui Ștefan cel Mare; Răscoala lui Gh. Doja; Epoca lui Mihai Viteazul; Lupta pentru independență în timpul lui Mihai Viteazul; Lupta țărilor românești pentru independență la sfîrșitul sec. al XVI-lea; Vechi cetăți feudale; Marile răscoale din țările române în epoca feudală; Marile răscoale țărănești din Transilvania; Dimitrie Cantemir; Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan; Poporul condus de Tudor în ridicarea la luptă pentru dreptate; Anul revoluționar 1848 în țările române; Aspecte din revoluția de la 1848; Formarea statului național român; Ideea de unitate politică în istoria poporului român; Unirea țărilor române; Războiul pentru independență; Răscoala țărănilor din 1907; Începutul luptei clasei muncitoare din România; Participarea României la primul război mondial; Mișcarea muncitorească și mișcarea socialistă pînă la fîurirea P.C.R.; Avîntul mișcării muncitorești; Crearea P.C.R.; România între anii 1922-1933; O pagină eroică din istoria mișcării muncitorești; Eroicele lupte duse de muncitori în anul

1933; Pagini de eroism proletar; Lupta maselor populare sub conducerea P.C.R. împotriva dictaturii militarofasciste și a războiului hitlerist; România în timpul celui de al II-lea război mondial; Doftana; Lupta P.C.R. împotriva dictaturii militarofasciste și desfășurarea insurecției naționale antifasciste armate din august 1944; Pregătirea și desfășurarea insurecției armate din august 1944; Participarea trupelor române la războiul antihitlerist; Instaurarea puterii democrat-populare în România; Lupta pentru unificarea mișcării muncitorești din România (1921-1948); Istoria P.C.R.; Făurirea unei vieți noi, socialiste în patria noastră; Luptăm pentru pace, pentru socialism; Aspecte din viața oamenilor în diferite orînduiri sociale; Rolul muncii în formarea omului și a societății omenești; Cum trăiau oamenii în trecutul cel mai îndepărtat; Din trecutul îndepărtat al omenirii; Dezvoltarea societății omenești în epoca metalelor; Viața oamenilor în epoca metalelor; Arta Orientului antic; Din comorile Orientului antic (India și China); Arta antică în Egipt și Mesopotamia; Arta antică în Grecia și Egipt; Aspecte din cultura evului mediu; Dezvoltarea orașelor și a comerțului în evul mediu; Evoluția scrisului; Istoricul tiparului; Galileo Galilei; Din istoricul descoperirilor geografice; Arhitectura și sculptura Renașterii italiene; Pictura Renașterii italiene; Sculptura și arhitectura Renașterii italiene; Pictura Renașterii în Țările de Jos; Franța și Germania; Sculptura și arhitectura în afara Italiei; Sculptura și arhitectura în Țările de Jos; Revoluția burgheză din Anglia; Revoluția burgheză din Franța; Comuna din Paris; Dezvoltarea științei, tehnicii și culturii la sfîrșitul sec. al XVII-lea și în secolul al XIX-lea; Leningrad — leagănul M.R.S.O.; Rolul lui Lenin în înfăptuirea M.R.S.O.: V. I. Lenin.

Filme didactice destinate predării științelor sociale

Strămoșii noștri; Cultura dacilor; Lupta de la Călugăreni; Cetăți feudale pe teritoriul patriei noastre; Tudor — 1821; Adunarea de la Blaj; Unirea principatelor române; Preludiul primăverii (1929—1933); Războiul pentru independență; Insurecția națională antifascistă armată; Participarea României la războiul antihitlerist; Soluția optimă

(Continuare în pag. a 6-a)

(Urmare din pag. a 5-a)

(mărirea productivității muncii).
Planșe destinate predării științelor sociale.

Fondurile întreprinderilor și circuitul lor; Tipuri de indicatori economici și exprimarea lor; Structura valorică a producției marfă; Dinamica cheltuielilor la 1000 lei producție marfă; Evoluția beneficiului în raport cu producția; Evoluția crizei generale a capitalismului; Modificarea raportului de forțe între principalele țări capitaliste 1960-1970; Mecanismul intern al capitalismului monopolist; Structura prețului de cost; Repartiția venitului național; Schema modului de producție; Principalele categorii de norme economice; Societatea ca sistem; Structura socială în R.S.R.; Sistemul drepturilor, libertăților și îndatoririlor cetățenilor; Domeniul politic al societății; Frontul Unității Socialiste; Organizațiile de masă și

obștești; Organele supreme ale puterii și administrației de stat; P.C.R. Efectivul și compoziția partidului; Dinamica fondului de salarii; Dinamica producției globale industriale; Formele proprietății în socialism; Trăsăturile bazei tehnice materiale a socialismului; Structura sistemului social global; Structura acțiunii sociale; Previziunea științifică; Determinism și cunoaștere; Structura devenirii existenței; Relațiile dintre filozofie și știință; Clasificarea și sistemul științelor; Clasificarea formelor de organizare și mișcare a materiei; Practică și cunoaștere.

II. MIJLOACE DE ÎNVĂȚĂMINT PENTRU PREDAREA ȘTIINTELOR SOCIALE, CARE SE VOR REALIZA ÎN 1974

Diapozitive

Istoria României; Istoria antică universală; Istoria medie universală; Istoria contemporană

universală; Columna lui Traian; Tezaurul de la Pietroasa; Mișcarea muncitorească la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea; Educația cetățenească; Cunoștințe economice; Oameni de seamă despre știință și religie; Socialismul științific; Arta comunei primitive; Arta feudală românească; Arta românească în sec. al XIX-lea; Arta românească în sec. al XX-lea; Arta românească contemporană.

Diafilme

Istoria patriei (cl. I—IV); Rolul muncii în formarea omului și a societății omenești; Legende istorice.

Planșe

Set de 25 de planșe pentru științe sociale.

Portrete

Set de portrete istorice (25 bucăți)

Tipurile conexiunii

(Lecția a XXV-a de filozofie
pentru anul III, liceu)

Conexiunile care asigură caracterul sistemic al realității sînt de mai multe feluri. Conform unor criterii de clasificare, le putem grupa în câteva tipuri fundamentale.

1. Domenii de existență.

După domeniul lor de existență putem deosebi, mai întii, conexiuni ale naturii, conexiuni care, la rîndul lor, pot fi de ordin mecanic, fizic, chimic, biologic etc. Specificul acestora constă, în primul rînd, în faptul că ele apar și se manifestă fără prezența factorilor conștienți. Natura ca natură, adică natura anterioară omului și exterioară lui, nu se dispune și nu se desfășoară conștient. Toate acțiunile și interacțiunile ei sînt „oarbe”, sînt lipsite de perspectiva demersurilor și a consecințelor lor viitoare. Soarele, de pildă, „nu are conștiința” trimiterii pe Pămînt a uriașei cantități de energie (lumină și căldură). „nu știe” că această energie este una din condițiile esențiale ale vieții pe Pămînt.

Conexiunile vieții sociale (eco-

nomice, politice, juridice, morale etc.) privesc ansamblul relațiilor interumane. Omul își stabilește legăturile cu natura și cu semenii săi în calitate de ființă conștientă. Aceasta face ca toată gama interacțiunilor de ordin social să treacă, într-un fel sau altul, prin instanțele conștiinței, prin forurile lăuntrice ale omului. Legăturile omului cu natura, legăturile utilizării și perfecționării tehnicii, ca să ne referim numai la ele, nu se stabilesc instinctiv, ci conștient. Omul știe că prin acțiunile de modificare a naturii își satisface anumite nevoi, interese, scopuri, imediate sau viitoare. Omul are, dacă nu complet, exhaustiv, cel puțin parțial conștiința consecințelor acțiunilor lui.

Conștiința își are conexiunile ei. Acestea pot fi psihologice sau logice, pot fi ale științei, filozofiei, artei, religiei etc. Legăturile conștiinței asigură constituirea universului interior al omului, fac din el o zonă relativ distinctă de realitate. Cînd în planul gândirii ne punem și soluționăm o problemă de matematică, cînd facem un raționament și elabo-

răm argumentele unei afirmații, stabilim în și prin conștiință un număr mai mare sau mai mic de conexiuni. Fără legăturile specifice conștiinței n-ar fi posibile zonele iubirii, domeniile cunoașterii, creației artistice (realiste sau fantastice, epice, lirice, dramatice etc.). n-ar fi posibilă elaborarea idealurilor fără de care omul nu poate trăi ca om.

2. Natura conexiunilor.

După natura lor putem deosebi conexiuni esențialmente substanțiale, energetice și informaționale. În cazul alimentării unui furnal, unei mașini, unui organism, de pildă, avem conexiuni care se realizează printr-o deplasare a unor mase și genuri de substanță. În rețeaua care asigură structura unui nucleu, atom, molecule, macromolecule, celule etc. avem legături esențialmente energetice. Același lucru se poate spune despre rețeaua care leagă o hidro — sau termocentrală cu sistemele consumatoare de energie electrică. În complicatele rețele ale sistemului nervos, inclusiv creier, în modurile variate ale comunicării interanimale și interumane, inclusiv atunci cînd folosim telefonul, radioul, televizorul etc. avem de-a face cu conexiuni de ordinul informației. Aceste legături au sens și valoare nu prin energia pe care o utilizează, ci

(Continuare în pag. a 7-a)

(Urmare din pag. a 6-a)

prin informația pe care o transportă. Elementele funcționale prin care se asigură acest transport se numesc semne sau semnale. Acestea sînt unanim considerate ca purtători materiali ai informației. Semnele și semnalele sînt fragmente minime de substanță sau de energie care au sens și valoare nu prin natura lor fizică, ci prin semantica lor, prin încărcătura lor informațională. Literele unei cărți, de pildă, n-au valoare prin ceea ce sînt ca substanță chimică, ci prin ideile pe care le conțin și le comunică.

Asupra locului și rolului pe care legăturile de gen informațional le au în contextul unor situații ale realității au atras în mod deosebit atenția ciberneticienilor. Ei au arătat convingător că structurile și funcțiunile unor sisteme (organisme și colectivități de organisme, oameni și colectivități umane, unele mașini) nu pot fi înțelese fără luarea în considerație a informației. Ciberneticienii au atras atenția și asupra faptului că informația reprezintă o mare forță organizatoare.

Pînă la un punct, deosebirile dintre tipurile de conexiuni amintite aici, sînt relative. Orice transfer de substanță se face cu o anumită cheltuială de energie și orice legătură energetică presupune anumite componente de ordinul substanței, așa cum orice legătură cu valoare de informație reclamă anumite fragmente de substanță și energie. Dincolo de acest punct însă deosebirile rămîn valabile și putem considera fără rezerve că unele legături sînt, prin natura și valoarea lor, esențialmente substanțiale, energetice sau informaționale.

3. Direcția conexiunilor.

Conexiunile mai pot fi deosebite și după criteriul direcției, după vectorul acțiunii lor. Din acest punct de vedere, știința contemporană face deosebire între legăturile **directe** și cele **inverse**. Legăturile directe sînt acelea în care avem un singur sens: de la un sistem **A** la unul **B**, de la acesta la **C** și așa mai departe. De exemplu, energia produsă și emisă de un motor este transmisă prin curele, axe, pîrghii numai de la motor spre instalațiile executoare: spre roțile mașinii, dacă e vorba de o locomotivă, spre burghiul de găurit, dacă e o mașină de frezat, spre lama de așchiere, dacă e vorba de un strung etc. Dacă ansamblul teh-

nic în cauză nu este dotat cu sisteme proprii de autocomandă și se defectează instalațiile de execuție, motorul va continua să lucreze, să transmită energie. El nu are legături de la efectori, nu-și poate regla activitatea în funcție de ceea ce se petrece la nivelul organelor executoare.

Conexiunile inverse, după cum ne arată și numele, sînt conexiunile care asigură circulația inversă a substanțelor, energiilor și informațiilor, circulație de la elementele executoare, efectoare, spre cele emițătoare, conducătoare. De exemplu, dacă vrem să luăm un pahar cu apă, sistemul nervos central emite anumite comenzi sistemului muscular. Pentru a se asigura apucarea paharului, sistemul nervos central trebuie să urmărească pe tot parcursul acțiunii dacă activitatea efectorului în cauză corespunde sau nu scopului. Acest control nu se poate face decît cu condiția reinformării de la efector, cu condiția activității mecanismelor conexiunii inverse, mecanismele feedback (tradus ad litteram: re-alimentare inversă), cum se mai numesc în cibernetică. Un alt exemplu: la o lecție de predare, un profesor transmite elevilor un anumit sistem de cunoștințe. Profesorul însă trebuie să urmărească dacă elevii au înțeles și dacă și-au însușit cunoștințele respective. Pentru aceasta el recurge la ascultare. În cazul acesta informația circulă invers, de la elevi la profesor.

Prezența unor legături inverse este obligatorie în orice acțiuni

de reglare și autoreglare, în orice fenomene de conducere.

4. Rolul conexiunilor.

În funcție de rolul pe care conexiunile îl au în și pentru sistemul în cauză, putem deosebi, din punct de vedere filozofic, conexiuni cu rol de **condiție**, de **cauză** și **lege**. Definirea și caracterizarea acestora se va face în lecțiile următoare.

Lectură

„Una din învățăturile cărții de față este că orice organism se menține ca unitate în această acțiune, datorită posesiunii mijloacelor de dobîndire, folosire, păstrare și transmitere a informației” (N. Wiener, *Cibernetica*, București, Editura științifică, 1966, p. 213).

„Propriu-zis, comunitatea se întinde numai pînă unde se întinde transmiterea efectivă de informație” (Ibidem, p. 209).

„Nu încapă nici o îndoială că sistemul social este un tot organizat, ca și individul; că el este unit laolaltă de un sistem de comunicații; că el are o dinamică, în care procesele circulare de feedback joacă un rol important” (Ibidem, p. 50).

Intrebări

1. Explicați deosebirile esențiale dintre conexiunile din natură și din viața socială.
2. În ce constau specificul și rolul conexiunilor informaționale?
3. Cum înțelegeți rolul conexiunilor inverse?

CONDIȚIONARE ȘI CAUZALITATE

(Lecția a XXVI-a de filozofie

pentru anul III, liceu)

1. Despre condiționare

Legăturile cu loc și rol de **condiție** sînt acelea care într-un fel sau altul **influențează** devenirea obiectelor, proceselor și ideilor. Condițiile cuprind sistemul împrejurărilor favorabile sau nefavorabile în care ceva se naște, se dezvoltă, dispăre. Condițiile de presiune, de exemplu, modifi-

că gradul de temperatură al fierberii apei, condițiile de climă influențează producția agricolă a unui an. Revoluția socialistă din țara noastră s-a desfășurat în alte condiții interne și externe decît în alte țări. Aceste condiții au și dat procesului construirii

(Continuare în pag. a 8-a)

(Urmare din pag. a 7-a)

socialismului în România o înfățișare irepetabilă în alte locuri. Luînd în considerare condiția internă a unei slabe dezvoltări industriale, de pildă, partidul nostru, în toate programele și planurile sale, a acordat o atenție deosebită dezvoltării cu precădere a industriei. Teza industrializării socialiste a devenit una din axele principale ale întregii noastre politici economice.

Din existența condițiilor, din modul lor de a influența desfășurarea evenimentelor rezultă o importantă concluzie metodologică: **analiza concretă a situației concrete.** Acest principiu cere ca orice fenomen să fie studiat din punctul de vedere al propriilor sale condiții de loc și de timp. Acționînd în spiritul acestor cerințe, partidul nostru aplică creator marxism-leninismul la condițiile concrete ale țării, ale fiecărei etape de dezvoltare. Nevoia de a acționa în spiritul principului analizei concrete a situației concrete e considerată ca valabilă pentru toate partidele comuniste și muncitorești. „Numai acționînd în concordanță cu imperativele situației concrete din fiecare țară, partidele comuniste își pot îndeplini rolul istoric ce le revine în societatea contemporană“.

2. Cauzalitatea

În timp ce condițiile sînt legături care doar influențează într-un fel sau altul desfășurarea evenimentelor, cauzele au un rol generator, producător. Cauzele sînt acelea care determină un obiect sau proces, îl fac să fie. Prin **cauză** înțelegem deci un sistem de acțiuni și interacțiuni în virtutea cărora ceva apare, se dezvoltă, dispăre. Produsul cauzei se numește **efect**. Ca formă a conexiunii universale cauzalitatea este legătura de la cauză la efect. Avem de-a face cu o relație cauzală, de exemplu, atunci cînd acțiunea unei colosale forțe mecanice înscrie pe o orbită un satelit artificial, cînd prezența unor agenți nocivi din punct de vedere biologic determină o anumită boală etc.

Relațiile cauzale au un loc și rol central în explicarea generală a ordinii și ordonării, succesiunilor și coexistențelor din natură, societate și gîndire. Relațiile cauzale sînt acelea care ne

explică geneza lucrurilor și proceselor, acțiunilor și ideilor.

Relațiile cauzale, ca relații ale producerii efectelor, sînt universale. În virtutea acestui fapt avem un mare adevăr filozofic în afirmația că totul în lume își are o cauză, că nimic nu se naște din nimic. Universalitatea cauzalității se manifestă specific în funcție de domeniul realității, de condițiile concrete ale fiecărui efect.

În funcție de domeniu și condiții, relațiile de la cauză la efect au grade diferite de complexitate. În unele situații (mai ales de ordin mecanic) este mai evident că o anumită acțiune determină o reacție, un efect, în alte situații (mai ales în cele chimice, biologice, sociale), efectele sînt nu afit rezultatul unor acțiuni cît mai ales al unor interacțiuni, ele depinzînd de un complex de factori care țin nu numai de natura celui care acționează, ci mai ales de a celui asupra căruia se acționează. În viața socială geneza efectelor are o înfățișare și mai complexă; aici asistăm la complicate împletiri ale unor factori de ordin economic cu cei de ordin ideologic, a unor situații obiective cu realități de ordin subiectiv, a unor cauze cu acțiunea unor scopuri etc.

În modul de înțelegere a raporturilor cauză-efect trebuie să evităm pozițiile metafizice care consideră că ceva poate fi ori numai cauză, ori numai efect. În teoria dialectică a cauzalității, ne învață Engels, cauza și efectul își schimbă locul; ceea ce într-o relație este efect poate fi sau deveni, în alta, cauză. De exemplu, lipsa unei piese scoate din funcțiune o anumită instalație. Acest efect este cauza neîndeplinirii planului la un anumit produs. Acest efect, la rîndul lui, generează lipsa de materie primă pentru o altă unitate și așa mai departe, pentru un întreg lanț de cauze și efecte de ordin economic.

Tot viziunea dialectică ne cere să înțelegem că efectele generate de anumite cauze pot influența asupra stării cauzelor proprii. În macrostructura de ansamblu a vieții sociale, forțele de producție, după cum ne învață economia politică marxistă, determină relațiile de producție. Relațiile de producție, la rîndul lor, printr-o acțiune inversă, influențează dezvoltarea forțelor de producție, accelerează sau frînează dinamica acestora.

Cunoașterea cauzalității este una din sarcinile de bază ale oricărei cunoașteri, pentru că a cunoaște cauzele înseamnă a descoperi și stabili complexul de acțiuni și interacțiuni prin care ceva apare, se dezvoltă, dispăre. Asupra necesității cunoașterii prin cauze a atras atenția încă, Democrit. Într-o frază devenită celebră se spune că filozoful ar fi afirmat: „Prefer să cunosc o singură cauză a lucrurilor decît să dețin tronul Persiei“.

În cunoașterea cauzelor avem nu numai o motivație teoretică, ci și una practică. Cunoșcînd cauzele și acționînd în concordanță cu această cunoaștere, putem orienta mersul unor procese ale naturii și istoriei, putem face în așa fel încît să obținem acele efecte care se înscriu pe linia satisfacerii nevoilor și realizărilor idealurilor pe care le avem.

Lectură

„Cauza și efectul, ergo, sînt numai momente ale interdependenței universale, ale legăturii (universale), ale înlănțuirii reciproce a evenimentelor, numai verigi în lanțul dezvoltării materiei“ (V. I. Lenin, Caiete filozofice, în: Opere complete, vol. 29, Editura politică, București, 1966, p. 134).

„Cauza se stinge în efectul său“ (Hegel, Știința logicii, Editura Academiei, București, 1966, p. 554).

„Noțiunea de cauză este.. elementul intelectual, reflectare a naturii exterioare, care permite înțelegerea producerii unui fenomen“ (A. D. Xenopol, La théorie de l'histoire, Paris, 1908, p. 35).

„Activitatea omului face proba cauzalității“ (F. Engels, Dialectica naturii, București, Editura politică, 1966, p. 208).

„O politică cu adevărat realită, științifică, nu poate să nu țină seama de condițiile specifice, deosebite de la țară la țară, nu poate să nu le acorde întreaga atenție“ (Nicolae Ceaușescu, Rolul conducător al partidului în etapa desăvîrșirii construcției socialiste, București, Editura politică, 1967, p. 14).

Întrebări

1. Ce se înțelege prin condiție ?
2. Comentați principiul: analiză concretă a situației concrete.
3. Ce este cauzalitatea ?
4. Arătați importanța cunoașterii cauzelor ?